

**ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤ(Ρ)ΕΣ
ΕΧΘΡΟΙ ΜΑΣ.**

**ΕΧΘΡΟΙ ΜΑΣ
ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΙ
ΠΟΥ ΚΛΕΒΟΥΝ
ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ**

**Κοινοί αγώνες για:
Χαρτιά για όλ@, Στέγαση, Εργασία**

ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ

οργάνωση για μια νέα κομμουνιστική Αριστερά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	1
1. Ταξικότητα, Δικαιώματα, Ελευθερίες: για τη σχέση αντιρατσισμού και Αριστεράς	5
2. Μετανάστευση και αντιρατσιστικό κίνημα στην Ελλάδα, ένα σύντομο χρονικό	9
2.1 Δεκαετία του '90. Αγώνες για Νομιμοποίηση και Ισα Δικαιώματα	9
2.2 Δεκαετία του 2000: “εξευρωπαϊσμός” των συνόρων και της μεταναστευτικής πολιτικής	13
2.3 Οικονομική κρίση και κρίση του συνοριακού καθεστώτος της ΕΕ.	17
2.4 Από το άνοιγμα των συνόρων στην αντιδραστική αντεπίθεση	21
3. Η απασχόληση των μεταναστ(ρι)ων στην ελληνική αγορά εργασίας	27
3.1 Η κρατική πολιτική διαχείρισης της εργασίας των μεταναστών-ριών	30
3.2 Κλειστά σύνορα και ανοιχτά σύνορα την περίοδο της πανδημίας	32
3.3 Η τάση φυγής του εργατικού δυναμικού και η κρατική διαχείρισή της	33
4. Για την Κατάσταση και τις Κρατικές Πολιτικές σε Κέντρα Φιλοξενίας Προσφύγων και Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές	35
4.1 Από τη Συμπόνια στην Καταστολή: Η Ολοκλήρωση της Εξαίρεσης	37
4.2 Ο νέος Κύκλος Αγώνα	39
4.3 Πολιτικές απώθησης, σύνορα και πους μπακς	40
5. Δεύτερη γενιά μεταναστ(ρι)ών	43
6. Εμφυλη διάσταση του μεταναστευτικού και η ταυτότητα της ευαλωτότητας	47

Εισαγωγή

Το κείμενο που κρατάτε στα χέρια σας αποτελεί συμβολή στη συζήτηση σχετικά με την άνοδο του ρατσισμού και των αντι-μεταναστευτικών πολιτικών στην Ελλάδα και σε διεθνές επίπεδο και με πρακτικό ενδιαφέρον την αναζωογόνηση του αντιρατσιστικού κινήματος. Γράφτηκε στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας για τον ρατσισμό και τη μετανάστευση της Αναμέτρησης – οργάνωση για μια νέα κομμουνιστική αριστερά και αποτελείται από 6 κεφάλαια-θεματικές που οι συγγραφείς θεώρησαν ότι μπορούν να αποτελέσουν τη βάση συζήτησης στο εσωτερικό της οργάνωσής μας, αλλά και να τεθούν ως ευρύτερος προβληματισμός εντός του αντιρατσιστικού και αντικαπιταλιστικού κινήματος.

Περιέχονται τα εξής αυτοτελή κεφάλαια: 1. Ταξικότητα, Δικαιώματα, Ελευθερίες: για τη σχέση αντιρατσισμού και Αριστεράς, 2. Μετανάστευση και αντιρατσιστικό κίνημα στην Ελλάδα, ένα σύντομο χρονικό, 3. Η απασχόληση των μεταναστών-ριών στην ελληνική αγορά εργασίας, 4. Για την κατάσταση και τις κρατικές πολιτικές σε “κέντρα φιλοξενίας προσφύγων” και “κλειστές ελεγχόμενες δομές”, 5. Δεύτερη γενιά μεταναστών-ριών, 6. Η έμφυλη διάσταση του μεταναστευτικού και η ταυτότητα της ευαλωτότητας.

Στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται μια σύντομη προσέγγιση του ρατσισμού ως μιας ιδιαίτερης ιδεολογίας εξουσίας/κυριαρχίας αλλά και μιας τεχνολογίας διαχείρισης του πληθυσμού που τοποθετείται πάντα εντός του παγκόσμιου καταμερισμού της εργασίας. Αναλύεται το ζήτημα της υπεράσπισης και της διεκδίκησης

ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και της σχέσης της με την ταξική και αντικαπιταλιστική πάλη. Υποστηρίζεται ότι η πάλη για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αποτελεί αυταξία αλλά και μια απαραίτητη στιγμή στο δρόμο για την κοινωνική και ταξική χειραφέτηση.

Το δεύτερο κεφάλαιο είναι μια συνοπτική παρουσίαση της ιστορικής συγκρότησης, των σταθμών και των ζητημάτων που απασχόλησαν το αντιρατσιστικό κίνημα από τη δεκαετία του '90 έως σήμερα. Παρά τον σχηματικό του χαρακτήρα, το χρονικό αυτό θέτει μια σειρά από ζητήματα που μπορούν να συμβάλλουν στον αναστοχασμό, την αξιολόγηση και την επανεκτίμηση οργανωτικών μορφών, πρακτικών και στρατηγικών με ορίζοντα τις σημερινές ανάγκες και δυνατότητες αντιρατσιστικής πολιτικής.

Το τρίτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στη μεταναστευτική εργασία και τις κρατικές πολιτικές που διαχρονικά διατηρούν τους μετανάστες και τις μετανάστριες σε συνθήκες επισφαλούς παραμονής και εργασίας, ως φθηνή εργατική δύναμη, αποκλεισμένη από τα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα και σε σχέση απόλυτης εξάρτησης από την εργοδοσία. Αναλύεται ο καταμερισμός τους στην ελληνική αγορά εργασίας και γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στα ειδικά καθεστάτα “νομιμοπαρνομίας”, τις πρόσφατες διμερείς συμβάσεις για εποχιακούς εργάτες με το Μπαγκλαντές και το Πακιστάν, αλλά και την επιλεκτική πολιτική της κυβέρνησης Μητσοτάκη μπροστά στην έλλειψη εργατικών χεριών μετά την άρση των περιορισμών της πανδημίας covid-19.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στο σύστημα των προσφυγικών στρατοπέδων, τόσο στα σύνορα όσο και στην ενδοχώρα και τα αναλύει ως ένα σύμπλεγμα κρατικής καταστολής και ιδιωτικοποιημένης διαχείρισης μέσω ΜΚΟ και του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης. Τονίζονται ιδιαίτερα οι πολιτικές εξώθησης των αιτούντων-ουσών άσυλο από τον αστικό ιστό και η επιβολή ενός εκτεταμένου συστήματος επιτήρησης και ελέγχου εντός του στρατοπέδου, πολιτικές που διαμορφώνουν ένα καθεστώς πλήρους αποκλεισμού από τα δικαιώματα.

Το πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται στη λεγόμενη “δεύτερη γενιά μεταναστών-ριών”, τις νέες και τους νέους με μεταναστευτική καταγωγή: Ανθρώπων χωρίς άμεση εμπειρία της μετανάστευσης, αλλά με βιωμένη την εμπειρία του καθημερινού και πανταχού παρόντος κοινωνικού και θεσμικού ρατσισμού. Ιδιαίτερα αναλύεται το ζήτημα της πολιτογράφησης και του δίκαιου της ιθαγένειας σε αντιδιαστολή με τις εθνικιστικές και ρατσιστικές αντιλήψεις στην παράδοση του “Δίκαιου του αίματος”.

Το έκτο κεφάλαιο, τέλος, θέτει την έμφυλη διάσταση της μετανάστευσης και των πολλαπλών ταυτοτήτων των μεταναστευτικών υποκειμένων. Η μετανάστευση των γυναικών προσεγγίζεται όχι σαν μια διαδικασία “απελευθέρωσης”

από την καταπίεση, αλλά ως μια μετάβαση σε μία νέα πατριαρχική συνθήκη, ενώ στο κέντρο της κριτικής τίθενται οι λόγοι και οι πολιτικές “ευαλωτότητας” των μεταναστών-ριών προς το συμφέρον της ανάδειξης της φωνής και της υποκειμενικότητας των ίδιων των μεταναστριών.

Η συμβολή μας και το γενικό εγχείρημα που αναλαμβάνουμε λαμβάνει υπόψη ότι βρισκόμαστε σε μια από τις δυσκολότερες περιόδους των τελευταίων δεκαετιών: Ο ρατσισμός και ο αντι-μεταναστευτισμός έχουν πάρει ηγεμονικό χαρακτήρα, εκπροσωπούνται πολιτικό-ιδεολογικά από ένα ευρύ φάσμα δυνάμεων (που ξεπερνούν την ακροδεξιά και την (νεο)συντηρητική Δεξιά και φτάνουν στο νεοφιλελεύθερο ακραίο Κέντρο και ακόμη παραπέρα) και συναντούν την συναίνεση ή την ανοχή ευρύτερων τμημάτων της κοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό είναι χαρακτηριστική η απροθυμία μεγάλων τμημάτων της Αριστεράς και των αριστερών να παρέμβουν σε ζητήματα μετανάστευσης και ρατσισμού και η σιωπηρή πολλές φορές αποδοχή της μη ύπαρξης εναλλακτικής εκτός από την τεχνοκρατική “διαχείριση των ροών” σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο - που δεν είναι παρά η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος.

Η προσαρμογή και η ηττοπάθεια μπροστά στον συντριπτικό συσχετισμό όμως δεν δικαιολογείται - όχι εξαιτίας μιας βολονταριστικής και αφελούς αισιοδοξίας. Με το κείμενο αυτό επιχειρούμε να θέσουμε ακριβώς αυτό το ζήτημα: το μεταναστευτικό δεν είναι απλώς ένα πρόβλημα προς διαχείριση, αλλά αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κοινωνικού ζητήματος: γεμάτο κρίσεις, τριγμούς και συχνά αφόρητο πόνο και βία, αλλά και μια ζωντανή πραγματικότητα που αλλάζει τα πράγματα και θέτει νέα ερωτήματα για την αριστερή πολιτική σήμερα.

Για την έκδοση αυτή εργάστηκαν:

Δημήτρης Βαρελτζής

Ιωάννα Λίλα

Ζαμίλε Καμπά

Γιώργος Μανιάτης

Δώρα Σταθοπούλου

Γεωργία Φώτη

1. Ταξικότητα, Δικαιώματα, Ελευθερίες: για τη σχέση αντιρατσισμού και Αριστεράς

Το ζήτημα της σχέσης της φυλής, του φύλου, του έθνους και της τάξης - οι διαφορούμενες ταυτότητες των Μπαλιμπάρ και Βάλερσταϊν το 1988- αποτελεί πρόκληση για τη μαρξιστική ανάλυση και τη σχέση Αριστεράς με τα κοινωνικά κινήματα. Η Αριστερά παραδοσιακά δυσπιστούσε απέναντι στην πολιτικοποίηση “μη οικονομικών” σχέσεων και τη μερική διεκδίκηση δικαιωμάτων προβάλλοντας ένα σχήμα πρωτεύουσας και δευτερευουσών αντιθέσεων που κατέληγε στην υποτίμηση στο όνομα της τάξης όλων των άλλων μορφών καταπίεσης και εξουσίας. Χάρη στη δράση κυρίως του φεμινιστικού και άλλων κοινωνικών κινήματων, το σχήμα δευτέρουσας=χωρίς σημασία έχει σε έναν σημαντικό βαθμό υποχωρήσει: η εργατική τάξη έχει φύλο και σεξουαλικές ταυτότητες και φυλετικοποιείται στη βάση του χρώματος του δέρματος ή της καταγωγής, ενώ οι φορείς του σεξισμού, του ρατσισμού, της πατριαρχίας κλπ. δεν βρίσκονται κάπου έξω από αυτήν. Παρόλα αυτά, στο πλαίσιο της κρίσης της Αριστεράς, τα τελευταία χρόνια το σχήμα αυτό επανέρχεται με διαφορετικό τρόπο, καθώς όλο και συχνότερα καταγγέλλεται η εγκατάλειψη της τάξης και των ταξικών συμφερόντων από μια Αριστερά του έχει ξεπέσει στον “δικαιωματισμό” και τις πολιτικές ταυτότητας, καταγγελία που συχνά συνοδεύεται με το αίτημα επιστροφής στον “απλό

λαό” και τα “πραγματικά” προβλήματά του.

Επανατίθεται λοιπόν στη συζήτηση το ερώτημα σχετικά με τον χαρακτήρα του σημερινού ρατσισμού, ως σχέσης εξουσίας και καταπίεσης και της διαπλοκής του με τον ταξικό διαχωρισμό των καπιταλιστικών κοινωνιών και τον παγκόσμιο καταμερισμό της εργασίας, ερώτημα που έχει σημαντικές πρακτικές συνέπειες για την αριστερή πολιτική. Ο ρατσισμός, όπως και άλλες κοινωνικές σχέσεις και ιδεολογίες κατεξουσιασμού και καταπίεσης, προϋπάρχει των καπιταλιστικών σχέσεων, ωστόσο δεν αποτελεί απλή επιβίωση παραδοσιακών μορφών κοινωνικής οργάνωσης, αλλά μια υλική πραγματικότητα πολλαπλών καταπίεσεων και αποκλεισμών που, παρά τις διακηρύξεις των αστικών επαναστάσεων, συνοδεύει την ιστορική ανάπτυξη του καπιταλισμού και λαμβάνει διαφορετική μορφή σε διαφορετικές συγκυρίες. Από τις θεωρίες καθαρότητας του αίματος των ευγενών μέχρι τον φυλετικό ρατσισμό της αποικιοκρατίας, και, αργότερα, του φασισμού και του Απαρτχάιντ, και από τον αντισημιτισμό και τη διαπλοκή εθνικισμού-ρατσισμού μέχρι τον μεταπολεμικό πολιτισμικό ρατσισμό έναντι των μεταναστών-ριών και μειονοτήτων, διαφοροποιούνται τόσο οι φορείς όσο και τα αντικείμενά του ρατσισμού. Κοινό στοιχείο αποτελεί η απόδοση συλλογικών χαρακτηριστικών σε κοινωνικές ομάδες στη βάση εξωτερικών σωματικών ή πολιτισμικών χαρακτηριστικών και καταγωγής και στη βάση αυτή η φυσικοποίηση/νομιμοποίηση μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ιεραρχίας και τάξης. Ο ρατσισμός κατηγοριοποιεί και οργανώνει αντιλήψεις, στάσεις και συναισθήματα, αποτελεί μια ιδιαίτερη ιδεολογία κυριαρχίας και ταυτόχρονα μια τεχνολογία πειθάρχησης και διαχείρισης του πληθυσμού η οποία βρίσκεται πάντα εντός του καταμερισμού εργασίας και των τρόπων που το κεφάλαιο αποκτά πρόσβαση στην εργατική δύναμη.

Ο ρατσισμός, όπως αντίστοιχα η πατριαρχία, παραλαμβάνεται και μετασχηματίζεται εντός των καπιταλιστικών σχέσεων και του καπιταλιστικού κράτους. Απέναντι τους δημιουργούνται κοινωνικές αντιστάσεις και κινήματα χειραφέτησης, που διεκδικούν αναγνώριση δικαιωμάτων και πολιτική συμμετοχή. Από τη σκοπιά των αντιστάσεων αυτών οι διαδικασίες διαμόρφωσης ταυτότητας και συνείδησης της ειδικής καταπίεσης, η παραγωγή γνώσης και διαμόρφωση λόγου, πρακτικών και στρατηγικών διεκδίκησης εκτός και εντός των θεσμών, η επιδίωξη κοινωνικών συμμαχιών κλπ., πραγματοποιούνται συχνά παράλληλα ή και σε αντιπαράθεση με το επίσημο εργατικό κίνημα και την επίσημη Αριστερά. Ωστόσο, ούτε ο διαχωρισμός της πάλης για την ταξική χειραφέτηση από άλλες μορφές αντίστασης στην καταπίεση είναι δεδομένος, ούτε η συνάντησή της ταξικότητας και της πάλης για δικαιώματα και ελευθερίες είναι εγγυημένη. Εξαρτάται από την πράξη, από τους κοινωνικούς και ταξικούς αγώνες και από τη ριζοσπαστικοποίηση τόσο στο εσωτερικό της αριστεράς όσο και στο εσωτερικό των κοινωνικών κινήματων.

Η ριζοσπαστικοποίηση οδηγεί στην αμφισβήτηση του ίδιου του διαχωρισμού και αποτελεί κριτική προς δύο κατευθύνσεις. Από την μία, κριτική στη φιλελεύθερη αντίληψη της υπεράσπισης μιας σειράς ασύνδετων μεταξύ τους ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων – με πρωταρχικό το δικαίωμα στην ατομική ιδιοκτησία- που παρατίθενται ως απόλυτα και αυτοθεμελιωμένα. Αντίθετα, είναι η ίδια η ατομική ιδιοκτησία και η αναπαραγωγή του καπιταλισμού μέσω του ανταγωνισμού, της αέναης συσσώρευσης κεφαλαίου και των ενδογενών του κρίσεων, που συνιστούν απειλή για την πολιτική συμμετοχή και ισότητα, την ελευθερία πληροφόρησης και επικοινωνίας, την ελεύθερη από καταναγκασμούς ανάπτυξη της συνείδησης και της αυτοδιάθεσης του σώματος, την εξασφάλιση των βασικών όρων διαβίωσης κλπ. Από την άλλη, η κριτική πρέπει να κατευθυνθεί ενάντια σε έναν αντίστροφο δογματισμό, που εκφράζεται σε ένα επιχείρημα εντός της μαρξιστικής παράδοσης ότι η μερική και συγκεκριμένη διεκδίκηση δικαιωμάτων συγκαλύπτει την εκμετάλλευση, σταθεροποιεί το σύστημα και άρα μας αποπροσανατολίζει και τελικά μας απομακρύνει από την επαναστατική προοπτική. Από τη σκοπιά αυτή η χειραφετητική διάσταση των αγώνων στην καθημερινότητα των καταπιεζόμενων υποτιμάται και προβάλλεται η επίλυση των πολλαπλών σχέσεων εξουσίας και καταπίεσης στο κοντινό ή μακρινό μέλλον της αταξικής κοινωνίας, ενώ στις πιο ακραίες εκδοχές, τα ίδια τα αιτήματα χειραφέτησης καταγγέλλονται ως ατομιστική, αστική ιδεολογία.

Οι αντιλήψεις αυτές που διαχωρίζουν με απόλυτο τρόπο την ταξικότητα από τα δικαιώματα, την ισότητα από την ελευθερία, παραβλέπουν ότι ο βαθμός της διεκδίκησης και της διεύρυνσης των δικαιωμάτων και ελευθεριών των καταπιεζόμενων εγγράφεται στον γενικότερο κοινωνικό συσχετισμό δύναμης. Το κρισιμότερο όμως είναι ότι υποτιμούν τη δύναμη της αλληλεγγύης, της καθημερινής πάλης για τα δικαιώματα που προκαλεί ρωγμές στον κοινωνικό συσχετισμό, αμφισβητεί την “κανονικότητα” και διαμορφώνει χώρους ελευθερίας για τους-τις καταπιεζόμενους-ες στο εδώ-και-τώρα. Την ίδια στιγμή που βελτιώνει τις υλικές συνθήκες ύπαρξής τους, ενισχύει επίσης την αυτοπεποίθηση και την πίστη τους στη δυνατότητα συλλογικής αγωνιστικής διεκδίκησης. Η διεκδίκηση δικαιωμάτων αποτελεί ένα ουσιαστικό και απαραίτητο βήμα για την ανάπτυξη της συνείδησής, τη συλλογική συνειδητοποίηση της διαπλοκής των εκμεταλλευτικών και εξουσιαστικών σχέσεων στον καπιταλισμό και την κρισιμότητα της απειλής για τον άνθρωπο και τη φύση.

Με την εμπειρία της εξέλιξης των καθεστώτων του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού και τον γενικευμένο σήμερα σκεπτικισμό ότι οι απελευθερωτικοί αγώνες είναι καταδικασμένοι να εξελιχθούν σε νέες μορφές καταπίεσης και επιβολής, ο διαχωρισμός ταξικότητας και δικαιωμάτων, ισότητας και ελευθερίας πρέπει να γίνει αντικείμενο αναστοχασμού και ανάδειξης της εσωτερικής διασύνδεσης ισότητας και ελευθερίας. Της ισότητας που θα εξασφαλίζει την ελευθερία και της

ελευθερίας που θα εγγυάται την ισότητα, κατά το πρόταγμα “ισοελευθερίας” του Μπαλιμπάρ, ή στη διατύπωση της Λούξεμπουργκ: **Η ελευθερία χωρίς ισότητα είναι εκμετάλλευση. Ισότητα χωρίς ελευθερία είναι καταπίεση. Η αλληλεγγύη είναι η κοινή ρίζα της ελευθερίας και της ισότητας.**

2. Μετανάστευση και αντιρατσιστικό κίνημα στην Ελλάδα, ένα σύντομο χρονικό

2.1 Δεκαετία του '90. Αγώνες για Νομιμοποίηση και Ισα Δικαιώματα

Στην Ελλάδα τα πρώτα βήματα συγκρότησης του αντιρατσιστικού κινήματος ακολουθούν την μαζική μετανάστευση εκατοντάδων χιλιάδων Αλβανών-ίδων και άλλων Βαλκανίων μετά την πτώση των καθεστώτων του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού. Ο ρατσισμός, που μέχρι τότε ήταν μάλλον περιθωριακό φαινόμενο και κατευθυνόταν κυρίως ενάντια στους Ρομά, τις μειονότητες και τις σχετικά μικρές μεταναστευτικές κοινότητες, πήρε μεγάλες διαστάσεις, διαπερνώντας κοινωνικές τάξεις και ιδεολογικές ταυτότητες. Μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο ισχυροποίησης των εθνικισμών στα Βαλκάνια και της μαζικής εθνικιστικής κινητοποίησης για το ζήτημα της ονομασίας της ανεξάρτητης πλέον γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, ο ελληνικός ρατσισμός συγκροτήθηκε ως μια ιδεολογία εθνικής υπεροχής και κατασκεύασε τον “άλλο” στο πρόσωπο των νέων μεταναστών-ριών, οι οποίοι-ες κλήθηκαν να ενσαρκώσουν πολλαπλές απειλές έναντι του “εθνικού σώματος” – αύξηση της εγκληματικότητας και της ανεργίας, δημογραφική και πολιτισμική αλλοίωση κλπ. Σε αυτό το χαρακτηριστικό για τον ρατσισμό σχήμα

Εικόνα 1. Το πρώτο κύμα μεταναστών του 1991. Φωτογραφία του Σπύρου Στάβερη στα σύνορα Αλβανίας - Ελλάδας.

την ίδια στιγμή που κατασκευάζεται ο “υποδεέστερος άλλος” στη φιγούρα του μετανάστη-ριας, αναγνωρίζονται στον υπερταξικό “εθνικό εαυτό” προνόμια πρόσβασης και επιβολής στο δημόσιο χώρο και εκμετάλλευσης των μεταναστών-ριών στους χώρους εργασίας, από τις οικοδομές και τα χωράφια μέχρι την οικιακή εργασία μέσα στα νοικοκυριά.

Οι μετανάστες-ριες χωρίς χαρτιά μετατράπηκαν αμέσως σε φθηνή εργασιακή δύναμη και έγιναν αντικείμενα υπερεκμετάλλευσης εξαιτίας του κρατικού και κοινωνικού ρατσισμού: του αποκλεισμού τους από βασικά κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα (παραμονή και μετακίνηση, εργασία, υγεία κλπ) και του κοινωνικού τους αποκλεισμού εξαιτίας των πολλαπλών διακρίσεων στην καθημερινή ζωή. Η πρωτοφανής τότε ρατσιστική εκστρατεία των ΜΜΕ κατά των Αλβανών μεταναστών-ριών συνοδεύτηκε από κατασταλτικές πολιτικές, επιχειρήσεις του στρατού στα σύνορα, μαζικές αστυνομικές “επιχειρήσεις-σκούπα” και απελάσεις, ενώ η νέα νομοθεσία έθεσε το ζήτημα της μετανάστευσης ως ζήτημα ασφάλειας και δημοσίας τάξης. Ωστόσο, η ζωντανή κοινωνική πραγματικότητα που διαμορφώθηκε από την παρουσία, την εργασία, τις καθημερινές πρακτικές και τις σχέσεις που ανέπτυσαν οι μετανάστες και μετανάστριες υπερέβαινε και διέφευγε από την κυρίαρχη περιοριστική πρόσληψη και πολιτική έναντι της μετανάστευσης, μετασχηματίζοντας την κοινωνία.

Στις συνθήκες αυτές το αντιρατσιστικό κίνημα συγκροτήθηκε πάνω στη διεκδίκηση της νομιμοποίησης όλων των μεταναστών-ριών χωρίς προϋποθέσεις, με πυρήνα τμήματα της ριζοσπαστικής Αριστεράς και μεταναστευτικές κοινότητες πολιτικοποιημένες και με παρουσία ήδη από την προηγούμενη δεκαετία (όπως η κοινότητα Φιλιππινέζων Εργαζομένων ΚΑΣΑΠΙ, ο Παναφρικανικός Σύνδεσμος, η Σουδανική Κοινότητα, το Φόρουμ Αλβανών μεταναστών-ριών κ.α.). Η καμπάνια για τη νομιμοποίηση, σε συνδυασμό με την καταγγελία του ρατσισμού και της κρατικής καταστολής, αποτέλεσε το όχημα για την ενδυνάμωση των μεταναστευτικών κοινοτήτων και τη δημιουργία δικτύων και συμμαχιών σε συνδικαλιστικό και πολιτικό επίπεδο, αλλά υπήρξε επίσης το έναυσμα για τη διαμόρφωση ενός μοντέλου αντιρατσιστικής παρέμβασης. Ενα μοντέλο που ακολουθήθηκε σε διάφορες πόλεις, με τη δημιουργία στεκιών μεταναστών-ριών, την παροχή δωρεάν μαθημάτων ελληνικών και άλλων μορφών κοινωνικής υποστήριξης και με τη διοργάνωση ετήσιων αντιρατσιστικών φεστιβάλ.

Στο κέντρο της αντίληψης αυτής – που παραμένει επίκαιρη – ήταν ότι η διεκδίκηση του δικαιώματος παραμονής και της ισότητας δικαιωμάτων ντόπιων και μεταναστών-ριών πρέπει να γίνεται ταυτόχρονα με τη δημιουργία κοινωνικών χώρων που παρέχουν ασφάλεια και τη δυνατότητα συνεύρεσης και επικοινωνίας, ανάδειξης και επεξεργασίας των διαφορετικών μεταναστευτικών ταυτοτήτων, σε μια προοπτική αμφισβήτησης της σχέσης εκπροσώπησης, **ωστε από την αλληλεγγύη “για” να περάσουμε στην αλληλεγγύη “με” τους-τις μετανάστες-ριες.** Την ίδια στιγμή ο ρατσισμός αναγνωρίστηκε ως τμήμα της ιδεολογικής πάλης

Εικόνα 2. Διαμαρτυρία για τα δικαιώματα των οικιακών βοηθών, στην οποία συμμετείχαν διάφορες ενώσεις Φιλιππινέζων που εργάζονται στην Ελλάδα | Kasapi Hellas/facebook

για ηγεμονία και δόθηκε έμφαση στην εξωστρεφή παρέμβαση με την προβολή ενός εναλλακτικού τρόπου κοινωνικής συμβίωσης φιλόξενης και ανοικτής στη διαφορετικότητα με την ταυτόχρονη ανάδειξη του κοινού συμφέροντος για το ξεπέρασμα του ρατσισμού και την αλλαγή της κοινωνίας.

Η επιτυχία της πρώτης περιόδου ανάπτυξης του αντιρατσιστικού κινήματος, με την πρώτη μαζική διαδικασία νομιμοποίησης των μεταναστών-ριών χωρίς χαρτιά να λαμβάνει χώρα το 1997, το έφερε επίσης αντιμέτωπο με μια κεντρική αντίφαση που διαπερνά τους αντιρατσιστικούς και μεταναστευτικούς αγώνες. Η λεγόμενη κοινωνική ένταξη των μεταναστών-ριών-ριων πραγματοποιείται μέσω της αγοράς εργασίας, μέσα από σκληρό ανταγωνισμό σε χώρους υπερεκμετάλλευσης της μεταναστευτικής εργασίας, γεγονός που διαμορφώνει ιδιαίτερα δυσμενείς συνθήκες για τη συνάντηση ντόπιων και μεταναστών-ριών εργαζομένων. Σε μια περίοδο ευρύτερης νεοφιλελεύθερης απορρύθμισης, κατακερματισμού των συλλογικών δικαιωμάτων και κρίσης του εργατικού κινήματος, η δημιουργία κοινών οργανωτικών μορφών πάλης αποτελεί ένα ιδιαίτερα δύσκολο πολιτικό εγχείρημα.

Εικόνα 3. 20 Πακιστανοί στριμωγμένοι σε 3 δωμάτια!» («**Το Βήμα**», 11/02/1973). Οι πρώτοι μετανάστες από το Πάκισταν έρχονται στην χώρα επί χούντας, με διακρατικές συμφωνίες για να δουλέψουν σε ναυπηγεία. Η πρακτική του 20 Πακιστανοί σε 3 δωμάτια κρατάει από τότε και ακολουθείται μέχρι σήμερα. Ορισμένοι ιδιοκτήτες παλαιών, κυρίως, διαμερισμάτων, νοικιάζουν τις ιδιοκτησίες τους «με το κεφάλι», ανάλογα δηλαδή με το πόσα άτομα μένουν σ' αυτές. Φυσικά, εισπράττουν αφορολόγητα «μαύρα» χρήματα το οποίο είναι το μόνο που τους ενδιαφέρει...

Κυριακή 11 Φεβρουαρίου 1973

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

20 Πακιστανοί στριμωγμένοι σέ τρία δωμάτια!

ΔΙΧΑΣΜΕΝΟΙ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ

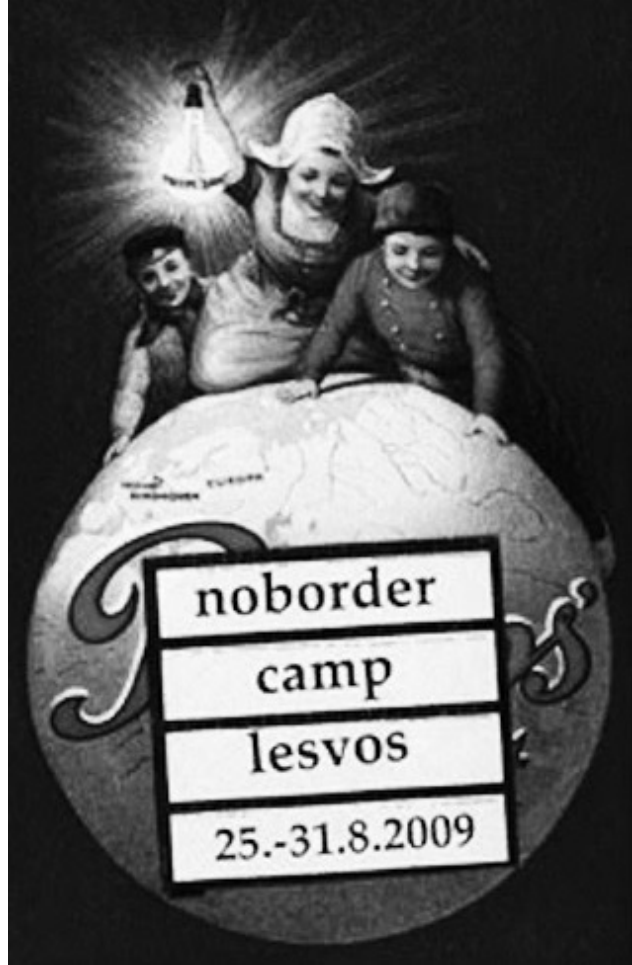
Επιπλέον, το αντιρατσιστικό κίνημα συναντάει δυσκολίες στο να διατηρήσει τη συνέχειά του μετά το τέλος ενός κινηματικού κύκλου. Ιδιαίτερα σε περιόδους ύφεσης, χωρίς ανάπτυξη των αγώνων και συγκεκριμένες υλικές νίκες, αγωνιστές-ριες του κινήματος και στελέχη των μεταναστευτικών κοινοτήτων οδηγούνται στην αποστράτευση ή την “επαγγελματοποίησή” τους εντός του κράτους και της “κοινωνίας των ΜΚΟ”. Χωρίς την τροφοδότηση των αγώνων, η αντιρατσιστική πολιτική περιορίζεται σε μια αμυντική ιδεολογική μάχη, σε απόσταση και αποξένωση από τα υποκείμενα του αγώνα.

2.2 Δεκαετία του 2000: “εξευρωπαϊσμός” των συνόρων και της μεταναστευτικής πολιτικής

Η δεύτερη περίοδος ανάπτυξης του αντιρατσιστικού κινήματος στην Ελλάδα ακολουθεί επίσης τις αλλαγές της μεταναστευτικής κίνησης. Σχηματικά, στις αρχές της δεκαετίας του 2000 η βαλκανική μετανάστευση κανονικοποιείται σε ένα μοντέλο επισφαλούς νομιμότητας και εργασιακής υπερεκμετάλλευσης, ενώ την ίδια στιγμή αυξάνεται ραγδαία η μετανάστευση από την κεντρική Ασία και τη Μέση Ανατολή μέσω της Τουρκίας.

Η περίοδος αυτή αναδεικνύει ιδιαίτερα την τράνζιτ μετανάστευση, όπου για ένα μεγάλο κομμάτι μεταναστών-ριών η Ελλάδα αποτελεί πέρασμα προς τη Δυτική και Βόρεια Ευρώπη, και μαζί της την στρατιωτικοποίηση των συνόρων και τη δημιουργία κέντρων κράτησης μεταναστών-ριών. Επιπλέον στην περίοδο αυτή έχουν πλέον αρχίσει ωριμάζουν τα αιτήματα για τα δικαιώματα της “δεύτερης γενιάς μεταναστών-ριών” και εμφανίζεται το κίνημα για την αναθεώρηση του νόμου περί ιθαγένειας, στο οποίο πρωταγωνιστικό ρόλο είχαν φεμινιστικές πρωτοβουλίες και οργανώσεις μεταναστριών. Αναδείχτηκαν επίσης ζητήματα σχετικά με τη γυναικεία μετανάστευση και την κοινωνικά υποτιμημένη και συχνά αόρατη μεταναστευτική οικιακή εργασία, την εργασία φροντίδας κλπ. (feminization of migration / φεμινιστικοποίηση της μετανάστευσης) Στο ευρύτερο επίπεδο των κινημάτων καθοριστική ήταν η ανάπτυξη του κινήματος κατά της παγκοσμιοποίησης, το οποίο περιλαμβάνει το αντιρατσισμό ως βασικό θεματικό πυλώνα του και εκπέμπει το αισιόδοξο μήνυμα ενός διεθνικού συντονισμού των αντιστάσεων και αγώνων της μετανάστευσης. Ιδιαίτερα η συνάντηση με αγωνίστριες-ες από χώρες της Ευρώπης με μακρά παράδοση αντιρατσιστικών αγώνων και η θεματοποίηση των συνόρων ως πεδίου παρέμβασης έδωσαν μια ώθηση που εκφράστηκε με τις πρωτοβουλίες των NoBorder Camp (ιδιαίτερα στη Λέσβο το 2009), με τις κινητοποιήσεις ενάντια στα κέντρα κράτησης και την παρέμβαση σε χώρους τράνζιτ μετανάστευσης όπως στην Πάτρα, την Ηγουμενίτσα κλπ.

Η δεκαετία του 2000 είναι συνυφασμένη με την προώθηση και εφαρμογή των πολιτικών της λεγόμενης ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Από το 1993 έχει τεθεί σε

Εικόνα 4. Η αφίσσα του NoBorder Camp στη Λέσβο το 2009. Κεντρικό του σύνθημα αποτέλεσε το: *The border is the problem* - Το σύνορο είναι το πρόβλημα

εφαρμογή η συνθήκη Σένγκεν σχετικά με την ελεύθερη μετακίνηση και εγκατάσταση στο εσωτερικό της ΕΕ και την άρση των συνοριακών ελέγχων – η οποία συνεπάγεται την παράλληλη θωράκιση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και τη χάραξη νέων συνόρων. Τη δεκαετία του 2000 ιδρύεται η ευρωπαϊκή συνοριοφυλακή Frontex και τίθεται σε ισχύ η συμφωνία του Δουβλίνου, η οποία ορίζει ως υπεύθυνη χώρα για την διεξαγωγή της διαδικασίας ασύλου την πρώτη χώρα εισόδου, ενώ δημιουργεί έναν μηχανισμό ενδοευρωπαϊκών απελάσεων. Με το Δουβλίνο η ΕΕ αναθέτει στις περιφερειακές χώρες τη διαχείριση του μεγαλύτερου μέρους της μετανάστευσης προς την Ευρώπη και προωθεί ένα ασυλοκεντρικό σύστημα για τη ρύθμιση της εισόδου των μεταναστών-ριών στην ΕΕ συνολικά. Με τον τρόπο αυτό το δίκαιο παροχής διεθνούς προστασίας επωμίζεται αρμοδιότητες μεταναστευτικής πολιτικής και αλλοιώνεται ο χαρακτήρας του. Με την υπαγωγή της μετανάστευσης στο άσυλο ο διαχωρισμός πρόσφυγας/μετανάστης γίνεται εργαλείο αποκλεισμού που κατασκευάζει τους μη-πρόσφυγες/“οικονομικούς μετανάστες” ως ανθρώπους χωρίς χαρτιά και δικαιώματα. Η διαδικασία αυτή διαχωρίζει τεχνητά τη μεταναστευτική εργασία από το μεταναστευτικό φαινόμενο και κατακερματίζει τη μεταναστευτική εμπειρία και υποκειμενικότητα έτσι ώστε οι μετανάστες και οι μετανάστριες να καταστούν αντικείμενα μιας ωφελιμιστικής οικονομικής διαχείρισης.

Εικόνα 5. Κινητοποίηση ενάντια στο στρατόπεδο της Παγανής, Λέσθος, 2009

Εικόνα 6. Μετανάστ(ρι)ες στο Λίμανι, Λέσθος 2009

Η “εναρμόνιση” και ο “εξευρωπαϊσμός” των πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου υπήρξε εξ αρχής ένα πεδίο ανταγωνιστικών συμφερόντων και πρακτικών των κρατών μελών και των διαφορετικών τμημάτων του κεφαλαίου – χωρών με πολύ διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης και δομή οικονομίας, αλλά και με πολύ διαφορετικά μεταναστευτικά καθεστώτα και σχέσεις με πρώην αποικίες. Καθώς ο έλεγχος της μετανάστευσης διαμορφώνει τους όρους πρόσβασης στη μεταναστευτική εργασιακή δύναμη, η λειτουργία αυτή διαπερνά το σύνολο της πολιτικής μετανάστευσης της ΕΕ: τη Σένγκεν, το Δουβλίνο, την ανατολική διεύρυνση της ΕΕ, το Σύμφωνο Μετανάστευσης και Ασύλου και μια σειρά άλλων ρυθμίσεων πολιτικών. Από τη δεκαετία του 2000 και μέχρι σήμερα η ΕΕ παράγει κοινοτικό δίκαιο με τη μορφή οδηγιών που ακολουθούν μια ωφελιμιστική λογική και ταξινομούν τους μετανάστες και μετανάστριες στη βάση των δεξιοτήτων (οδηγία υψηλής ειδίκευσης εργαζόμενων), της διάρκειας της απασχόλησης και διαμονής (οδηγία επί μακρόν διαμενόντων, οδηγία για την εποχική απασχόληση) ή του σκοπού της διαμονής (οδηγία για πρακτική άσκηση, μαθητεία, έρευνα κλπ). Ωστόσο το ειδικό καθεστώς της μεταναστευτικής εργασίας ποικίλει και οι ειδικές πολιτικές για τη ρύθμιση της αγοράς εργασίας καθορίζονται από τα κράτη μέλη και τις κατά τόπους ανάγκες του κεφαλαίου. **Η μη ρύθμιση, ο αποκλεισμός από το δικαίωμα παραμονής και η διατήρηση τμημάτων του μεταναστευτικού πληθυσμού σε ένα καθεστώς χωρίς χαρτιά αποτελεί μια σταθερά της εργασιακής επισφάλειας και υπερεκμετάλλευσης των μεταναστών-ριών-ριων στην ΕΕ, ιδιαίτερα στις χώρες του Νότου.**

Εικόνα 7. Παρέμβαση σε γέφυρα στο Βερολίνο με το άμεσο μήνυμα: Fuck Frontex.

2.3 Οικονομική κρίση και κρίση του συντοριακού καθεστώς της ΕΕ.

Μια τρίτη περίοδος στην πορεία του αντιρατσιστικού κινήματος μπορεί ίσως να διακριθεί με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και τη ραγδαία άνοδο της ναζιστικής Ακροδεξιάς. Από το 2008 ως το 2014 η διάδοση και κρατική υποστήριξη της ρατσιστικής βίας πήρε πρωτόγνωρες διαστάσεις, με εκατοντάδες ρατσιστικές επιθέσεις, επικοινωνιακά οργανωμένες ρατσιστικές αστυνομικές επιχειρήσεις (όπως η επιχείρηση Ξένιος Δίας και η διαπόμπευση των οροθετικών γυναικών) και τη συστηματοποίηση των παράνομων βίαιων επαναπροωθήσεων στο Αιγαίο και τον Εβρο, όπου κατασκευάζεται και ο φράχτης. Μέσα σε αυτό το κλίμα, κι ενώ η κρίση επηρεάζει πολλαπλά τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς, με πολλούς-ες να επιστρέφουν στις χώρες καταγωγής τους και πολλούς-ες άλλους-ες να αντιμετωπίζουν την ανεργία και την πείνα, οι αντιρατσιστικές πρωτοβουλίες συντονίζονται με κινήσεις κοινωνικής αλληλεγγύης όπως οι συλλογικές κουζίνες και τα κοινωνικά ιατρεία. Σε συγκεκριμένες στιγμές το αντιρατσιστικό κίνημα εμφανίζεται με πρωταγωνιστικό τρόπο, ενοποιώντας ευρύτερες δυνάμεις, όπως στην απεργία του 300 μεταναστών-ριών εργατών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, κινητοποίηση που γίνεται τμήμα της αντίστασης στις πολιτικές της κρίσης και το κίνημα των πλατειών.

Εικόνα 8. Η απεργία πείνας των 300, ξεκίνησε στις 25 Ιανουαρίου του 2011. Ήταν Σάββατο και μετανάστες συγκεντρώθηκαν στο λιμάνι της Σούδας για να φύγουν με το πλοίο στον Πειραιά. Ξεκινούν απεργία πείνας. 250 στο Μέγαρο Υπατία και 50 στο Εργατικό Κέντρο Θεσσαλονίκης. Απεργούν μέχρι τις 09/03. Ζητούν τα αυτονόητα. Ο αγώνας αυτός, αν και με πάρα πολλές δυσκολίες, ήταν νικηφόρος.

Η περίοδος αυτή σημαδεύεται από την εκδήλωση της βαθιάς κρίσης της ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου. Το σύστημα του Δουβλίνου που εξαρχής αντιμετώπιζε την απροθυμία των περιφερειακών κρατών να αναλάβουν την ευθύνη της πρώτης χώρας εισόδου προς όφελος των ισχυρών χωρών της ΕΕ, τέθηκε εκτός ισχύος μετά από δικαστικούς αγώνες, καμπάνιες και κινητοποιήσεις στις χώρες της δυτικής και βόρειας Ευρώπης που αναδείκνυαν τον αποκλεισμό από την πρόσβαση στο άσυλο και τις άθλιες συνθήκες κράτησης στις χώρες εισόδου και πρωτίστως στην Ελλάδα. Από το 2007 και μέσα στα επόμενα χρόνια δικαστήρια σε μια σειρά από χώρες της ΕΕ άρχισαν να κάνουν αποδεκτά αιτήματα ασύλου, ακόμη και αν τα δακτυλικά αποτυπώματα των αιτούντων-ουσών είχαν εντοπιστεί στις βάσεις δεδομένων της Σένγκεν και έτσι οι ενδοευρωπαϊκές απελάσεις περιορίστηκαν σημαντικά. Την ίδια στιγμή ένα άλλο πεδίο της ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης, αυτό της “εξωτερικοποίησης”/ ανάθεσης των πολιτικών ελέγχου της μετανάστευσης στις γειτονικές χώρες κατέρρευσε μετά τις εξεγέρσεις της Αραβικής Άνοιξης και έπειτα με τον πόλεμο στη Συρία και τη Λιβύη.

Η συσσώρευση αυτή αντιφάσεων και η νέα δυναμική της μεταναστευτικής κίνησης θα οδηγήσουν στην εκδήλωση της λεγόμενης “προσφυγικής κρίσης”

Εικόνα 9. 11/2/2011 Πορεία αλληλεγγύης στην απεργία πείνας των 300 μεταναστών στην Αθήνα. Πανευρωπαϊκή Μέρα Δράσεων.

Εικόνα 10. Μετανάστ(ρι)ες εγκλωβισμένοι στα σύνορα της Ειδομένης, Ιανουάριος 2016. Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ κλείνει τα σύνορα. Η Ευρώπη στέλνει μήνυμα: “το καλοκαίρι της μετανάστευσης, τέλειωσε”.

του 2015. Η εκλογή της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ τον Ιανουάριο του 2015 σηματοδότησε μια αλλαγή στο πεδίο της μεταναστευτικής πολιτικής, η οποία, όπως όλα τα πεδία πολιτικής βρισκόταν πάντα στο περιθώριο της διαπραγμάτευσης με την Τρόικα. Η δημιουργία του Υπουργείου Μετανάστευσης και η τοποθέτηση της Χριστοδουλοπούλου συμβόλισε την αλλαγή πολιτικής και οι πρώτες κινήσεις της υπουργού έδειχναν μια διάθεση ρήξης προς τις πολιτικές του “Ξενιου Δία” και ικανοποιούσαν ορισμένα άμεσα αιτήματα του αντιρατσιστικού κινήματος, όπως το άδειασμα των κέντρων κράτησης και το σταμάτημα των παρανομών επαναπροωθήσεων, την επανεισαγωγή του νομου για την ιθαγένεια (που είχε ακυρωθεί από ΣτΕ μετά από επιτυχή κινητοποίηση της Δεξιάς-Ακροδεξιάς) ή την προσθήκη της εξαίρεσης για ανθρωπιστικούς λόγους στο νόμο περί διευκόλυνσης της παράνομης εισόδου και διαμονής.

Οι παρεμβάσεις αυτές ωστόσο απείχαν πολύ από μια συγκροτημένη εναλλακτική πολιτική και μια διαφορετική θεσμική διάρθρωση που να αμφισβητεί το κυρίαρχο μοντέλο αποτροπής, ασυλοκεντρικής διαχείρισης, εγκλεισμού και γενικευμένης κοινωνικής και εργασιακής επισφάλειας. Παρέμειναν μεμονωμένες παρεμβάσεις κυρίως σε επίπεδο πρακτικών, οι οποίες σύντομα ακυρώθηκαν όταν το καλοκαίρι του 2015 η κυβέρνηση και η ΕΕ βρέθηκαν αντιμέτωπες με μια πρωτοφανή σε αποφασιστικότητα, μαζικότητα και δυναμική μεταναστευτική κίνηση. Μέσα σε αυτή τη βαθιά κρίση των μηχανισμών διαχείρισης της μετανάστευσης της ΕΕ και αμέσως μετά το δημοψήφισμα και τη συνθηκολόγηση τον Ιούλιο του

2015, τέθηκε ως κεντρική προτεραιότητα της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ η σταδιακή ανάκτηση του ελέγχου επί της μεταναστευτικής κινητικότητας μέσα από το σύστημα των προσφυγικών στρατοπέδων το οποίο θα οδηγούσε στο κλείσιμο της λεγόμενης βαλκανικής διαδρομής. Αυτό έγινε δυνατό μόλις τον Απρίλιο του 2016 με την Ευρω-Τουρκική Συμφωνία και τη δημιουργία των Χοτ-Σποτ σε 5 νησιά του ανατολικού Αιγαίου, πολιτικές που παρουσιάστηκαν ως το ευρωπαϊκό σύστημα διαχείρισης που θα ξεπεράσει τη δομική κρίση της πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου. Στη νέα αρχιτεκτονική ελέγχου της μετανάστευσης αποκτούν μεγαλύτερη εμπλοκή οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες (Frontex, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ασύλου (EASO), Europol και στη συνέχεια ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης) ιδιαίτερα στην οργάνωση και εποπτεία των διαδικασιών καταγραφής, ταυτοποίησης, ασύλου κλπ. εντός των Χοτ Σποτ, αλλά η υποτιθέμενη «κοινή ευθύνη» και «αλληλεγγύη» με το διαμοιρασμό/μετεγκατάσταση από τις χώρες εισόδου παραμένει στα χαρτιά. Το ίδιο και η Ευρωτουρκική Συμφωνία που εξ αρχής ήταν σχεδιασμένη να αποτύχει, ένα προκάλυμμα για την χρηματοδότηση του καθεστώτος Ερντογάν για τη συγκράτηση προσφύγων στην Τουρκία. Σε αντίθεση όμως με την ρητορική της κυβέρνησης και της ΕΕ για ένα ορθολογικό και λειτουργικό σύστημα διαχείρισης, οι νέες ρυθμίσεις που εισάγονται έχουν ως συνέπεια τον εγκλωβισμό μεγάλου αριθμού μεταναστών-ριών στα νησιά σε άθλιες συνθήκες και τη δραστική περιστολή των δικαιωμάτων τους (γεωγραφικός περιορισμός, αναγνώριση της Τουρκίας ως ασφαλούς τρίτης χώρας, ταχύρρυθμες διαδικασίες ασύλου, κλπ). Από την πολιτική αυτή δεν θα αποκλίνει η κυβέρνηση, παρά τα αδιέξοδα και την εξαθλίωση που παράγει και που τροφοδότησε το ρατσισμό στις τοπικές κοινωνίες.

Ο συνδυασμός Ευρω-Τουρκικής Συμφωνίας και συστήματος των Χοτ Σποτ και η μονιμοποίηση του μεταναστευτικού στρατοπέδου συνοδεύεται από τη ΜΚΟποίηση της μεταναστευτικής πολιτικής, με την ανάθεση τομέων της διαχείρισης σε ειδικά «στοχευμένα» προγράμματα περιορισμένου χρόνου, ιδιαίτερα σχετικά με υπηρεσίες σε «ευάλωτες ομάδες», προγράμματα στέγασης κλπ. Σε επίπεδο λόγου επίσης υιοθετείται ένας συμπονετικός ανθρωπισμός ο οποίος σταδιακά φθίνει προς όφελος ενός τεχνοκρατικού λόγου. Για τον ΣΥΡΙΖΑ η “προσαρμογή στο ρεαλισμό” και η αποδοχή της μη ύπαρξης εναλλακτικής πολιτικής επεκτάθηκε μετά την δημοσιονομική και στο πεδίο της μεταναστευτικής πολιτικής.

Στον αντίποδα αυτών αναπτύχθηκε ένα μεγάλο κίνημα αλληλεγγύης, το οποίο προώθησε την έμπρακτη αλληλεγγύη με τους πρόσφυγες-ισσες όπου υπάρχει ανάγκη, από τα νησιά και τις πόλεις μέχρι την Ειδομένη, επιχειρώντας να αμφισβητήσει τη σχέση εξουσίας μεταξύ βοηθού-βοηθούμενου και διαμορφώνοντας διεθνικούς χώρους ασφάλειας και κοινωνικοποίησης των τράνζιτ μεταναστών-ριών – ανάμεσα σε αυτούς και η μεγαλύτερη στεγαστική κατάληψη του City Plaza στην Αθήνα.

Εικόνα 11. Μπλοκ του City Plaza για την πανευρωπαϊκή ημέρα δράσης ενάντια στην συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας. 18/03/2017, Αθήνα (ένας χρόνος από την υπογραφή της συμφωνίας. Το πανό γράφει: Ενας χρόνος συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, συμφωνία ντροπής, ανέχειας και θανάτων. Κλείστε τα camps της ντροπής και ανοίξτε τις καταλήψεις της αλληλεγγύης.

2.4 Από το άνοιγμα των συνόρων στην αντιδραστική αντεπίθεση

Η σύντομη άνοιξη του κινήματος αλληλεγγύης δεν κατάφερε ωστόσο να δημιουργήσει τις κινηματικές εφεδρείες απέναντι στην επερχόμενη αντιδραστική αντεπίθεση. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη έχοντας την πολιτική και οικονομική στήριξη της ΕΕ και έναν ευνοϊκό κοινωνικό συσχετισμό υιοθέτησε μια σκληρή κατασταλτική μεταναστευτική πολιτική σε όλα τα επίπεδα. Η πολιτική αυτή αρχικά συναντησε εμπόδια: η άρνηση αποσυμφόρησης των Χοτ Σποτ τους πρώτους μήνες διακυβέρνησης θα οδηγήσει στους εμπρησμούς του Χοτ Σποτ της Μόριας και, αργότερα η προσπάθεια της κυβέρνησης να κάμψει τις τοπικές αντιδράσεις για την κατασκευή νέων κέντρων κράτησης με την αποστολή ΜΑΤ στα νησιά θα αποτύχει και θα την αναγκάσει σε υποχώρηση. Στα τέλη Φεβρουαρίου του 2020 ωστόσο, η ενορχηστρωμένη δημιουργία της «συνοριακής κρίσης» στον Εβρο από τον Ερντογάν και, αμέσως μετά, το ξέσπασμα της πανδημίας του covid-19, θα μετατοπίσουν δραστικά το μεταναστευτικό ζήτημα στον προνομιακό για την κυβέρνηση χώρο της «εθνικής ασφάλειας» και της «υγειονομικής απειλής» δίνοντάς της την ευκαιρία να επιβάλλει χωρίς αντιδράσεις μια πολιτική εξαίρεσης δικαιωμάτων και

συνοριακής βίας, αλλά και τον πολιτικό χρόνο για την κατασκευή κλειστών κέντρων κράτησης, την αποσυμφόρηση του ασύλου με την μαζική απόρριψη αιτούντων την κατάργηση προνοιακών προγραμμάτων κλπ.

Το 2020 η κινητοποίηση του στρατού κατά των μεταναστών-ριών και η κατασκευή μιας συνοριακής ζώνης εκτός δικαίου και δικαιωμάτων χαιρετίστηκε από την πρόεδρο της Κομισιόν ως “ασπίδα της Ευρώπης”. Η ίδια ακριβώς πολιτική του Ορμπάν το 2015 είχε αντιμετωπιστεί από τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και τα ΜΜΕ ως πράξη αυταρχισμού που παραβίαζε “τις ευρωπαϊκές αξίες”. Προκειται για μια σημαντική μετατόπιση προς την Ακροδεξιά: Η διεξαγωγή “στρατιωτικής άσκησης με πραγματικά πυρά”, η αναστολή της συνθήκης της Γενεύης, ο απόλυτος έλεγχος στη δημοσιότητα και την πρόσβαση στο χώρο των επιχειρήσεων και μην ξεχνάμε το επίσημο κάλεσμα για συνδρομή στις επιχειρήσεις “εθελοντικών ομάδων”, δεν ήταν άλλο από μια ανεπίσημη τοπική κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Στο πολεμικό σκηνικό που στήθηκε οι μετανάστες και οι μετανάστριες που προσπαθούσαν να περάσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ονομάστηκαν από τα πιο επίσημα χείλη των ηγετών της ΕΕ “υβριδική απειλή”, ένας απρόβλεπτος και απροσδιόριστος εχθρός για την εθνική κυριαρχία και την ασφάλεια στην Ευρώπη, θύματα και ταυτόχρονα μέσα για εχθρικές πολιτικές επιδιώξεις (“εργαλειοποίηση”) – άνθρωποι χωρίς ανάγκες και βούληση, χωρίς αυτενέργεια και πλήρως απεκδυμένοι από τα δικαιώματα: ανώνυμοι-ες και αναλώσιμοι-ες. Εδώ, παρά την αδυναμία του, το αντιρατσιστικό κίνημα έκανε ένα μικρό αλλά βασικό βήμα: οι άμαχοι νεκροί των γεγονότων του Εβρου είναι ο Μουχάμαντ Γκουλζάρ από το Πακιστάν και ο Μοχάμαντ αλ-Αραμπ από τη Συρία.

Εικόνα 12. Στιγμιότυπο από τον λεγόμενο πόλεμο των συνόρων, Εβρος, 2020. Η πινακίδα στο βάθος “ειρωνικά” γράφει: Καλώς ήρθατε στην Ελλάδα

Με τα γεγονότα στον Εβρο, η κατασκευή των μεταναστών-ριών ως “εχθρού” έπαψε να είναι ένα ρητορικό τέχνασμα περιορισμένο στο πλαίσιο του λόγου και της ιδεολογικής αντιπαράθεσης. Μετατράπηκε σε έναν λόγο που είναι οπλισμένος και που αναλαμβάνει δράση. Πρόκειται για μια ποιοτική αλλαγή που αλλάζει το πλαίσιο της αντιρατσιστικής πολιτικής το επόμενο διάστημα: Το ίδιο ακριβώς πολεμικό σκηνικό του Εβρου θα επαναληφθεί λίγους μήνες αργότερα στα σύνορα Λευκορωσίας-Πολωνίας και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η κλιμάκωση του διακρατικού ανταγωνισμού για και με μέσο τη μετανάστευση θα συνεχιστεί, οπότε και η Αριστερά και το αντιρατσιστικό κίνημα θα κληθούν και πάλι να το αντιμετωπίσουν -και άρα πρέπει να αναλυθεί εκ νέου και να συζητηθούν οι δυνατότητες και οι τρόποι αντίδρασης. Το αντικείμενο και ο τόπος της συζήτησης αυτής όμως δεν είναι γενικά η μετανάστευση ως φαινόμενο, αλλά τα καθεστώτα εξαίρεσης δικαιωμάτων που επιβάλλονται και επεκτείνονται και απέναντι στα οποία ο παραδοσιακός καταγγελτικός λόγος για τη βαναυσότητα και την αυθαιρεσία των κρατών φαίνεται να γίνεται ακίνδυνος και, ειδικά όταν οι φορείς του αποσύρονται από την οργάνωση της αντίστασης, επιβεβαιώνει την υποτιθέμενη παντοδυναμία τους.

Ο χώρος πολιτικών ελιγμών που άνοιξε για την κυβέρνηση με τα γεγονότα του Εβρου οδήγησε στην σκλήρυνση της πολιτικής σε όλα τα επίπεδα. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι παράνομες επαναπροωθήσεις στο Αιγαίο και τον Εβρο που επεκτάθηκαν τόσο ως προς τον αριθμό τους και τα μέσα – τη χρήση άτυπων παρακρατικών σωμάτων, την εκτεταμένη χρήση βίας και φονικής βίας και την ευρεία ποινικοποίηση της αλληλεγγύης, αλλά και ως προς τον βαθμό θεσμικής ανοχής και κάλυψης αυτών των πρακτικών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η πανδημία του covid-19 έδωσε επιπλέον χώρο για την εφαρμογή πολιτικών εξαίρεσης: Αρση ισχύος του νόμου για το άσυλο για δεύτερη φορά κατά την έναρξη της πανδημίας, απαγόρευση εξόδου από τα προσφυγικά στρατόπεδα, αποκλεισμός των οργανώσεων και των δικηγόρων από τους χώρους καραντίνας – χώροι που χρησιμοποιήθηκαν και για την διεξαγωγή επαναπροωθήσεων σε μετανάστες-ριες από το εσωτερικό της επικράτειας. Η διαχείριση της πανδημίας του covid-19 ήταν μια πολιτική εδραίωσης των διακρίσεων και εφαρμογής ρατσιστικών κριτηρίων στην υγειονομική πολιτική: ο μεταναστευτικός πληθυσμός χωρίς χαρτιά στερήθηκε το δικαίωμα στην υγεία και αποκλείστηκε επί έναν ολόκληρο χρόνο από το εμβολιαστικό πρόγραμμα και τη στοιχειώδη φροντίδα υγείας. Αντίθετα, όταν υπήρξε ανάγκη εργατικών χεριών τα σύνορα άνοιξαν για τους εποχιακούς εργάτες χωρίς κανένα μέτρο πρόληψης και προστασίας.

Στην σκλήρυνση της πολιτικής εξαίρεση αποτέλεσε η περίπτωση των προσφυγισσών (στην συντριπτική πλειονότητά τους γυναίκες) από τον

Εικόνα 13. Το ζευγάρι της φωτογραφίας σε ερώτηση δημοσιογράφου για τη καθημερινότητα του με την πανδημία, απαντά: «Εδώ που είμαστε, πρέπει μόνοι μας να βοηθήσουμε τον εαυτό μας», Καμπ Μαλακάσας, 2020

πόλεμο στην Ουκρανία μετά το Μάρτιο του 2022, η οποία αντιμετωπίστηκε με την ενεργοποίηση για πρώτη φορά από την ΕΕ της οδηγίας για την παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων, που είχε δημιουργηθεί για τους-τις πρόσφυγες-ισες του πολέμου στην Γιουγκοσλαβία. Ο τρόπος εφαρμογής της οδηγίας - η οποία δεν είχε ενεργοποιηθεί το 2015 - αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση επιλεκτικής απόδοσης δικαιωμάτων και θεσμικού ρατσισμού – όχι γιατί αποδόθηκε δικαίωμα προσωρινής παραμονής και εργασίας στις Ουκρανές αλλά γιατί χρησιμοποιήθηκε ως επικοινωνιακός αντιπερισπασμός και για να δικαιολογήσει τον αποκλεισμό των υπόλοιπων μη-ευρωπαίων, λευκών και χριστιανών προσφύγων. Στην πράξη ένα πολύ μικρό τμήμα των προσφύγισών από την Ουκρανία επέλεξαν την Ελλάδα και το έκαναν εξαιτίας της ύπαρξης μεταναστευτικών και οικογενειακών δικτύων, είτε για να εργαστούν κυρίως στον τουριστικό/επισιτιστικό κλάδο το καλοκαίρι.

Συνολικά η πολιτική σκληρής καταστολής και ρατσισμού της κυβέρνησης Μητσοτάκη δεν ήρθε σε ρήξη αλλά αντίθετα εξυπηρέτησε την υλοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτικής διαχείρισης των συνόρων και της μετανάστευσης, όπως είχε σχεδιαστεί από το 2016 και ξεκίνησε να υλοποιείται από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ, ώστε σήμερα να ολοκληρώνεται το σύστημα των Χοτ Σποτ στα σύνορα: Οι νεοεισερχόμενοι-ες μετανάστες-ριες υποβάλλονται πλέον σε ταχύρρυθμες διαδικασίες ασύλου ενώ βρίσκονται υπό κράτηση (οι δύο “Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές” στη Σάμο και την Κω ήδη λειτουργούν), ενώ για όσες-ους προέρχονται

από τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και τη Σομαλία (70% των νεοεισερχόμενων) παρεμβάλλεται η λήψη απόφασης σχετικά με το αν η Τουρκία αποτελεί “τρίτη ασφαλή χώρα”. Αλλά και στην ηπειρωτική Ελλάδα το σύστημα των προσφυγικών στρατοπέδων αλλάζει ακολουθώντας τη λογική της ΕΕ που απαιτεί μια τεχνοκρατική και αποπολιτικοποιημένη διαχείριση και παρεμπόδιση των μεταναστών-ριών από τη δημιουργία κοινωνικών δεσμών και σχέσεων: χωροταξικός αποκλεισμός με την κατασκευή ζμετρου τείχους περιμετρικά των στρατοπέδων, κατάργηση των προγραμμάτων στέγασης σε διαμερίσματα και δραστικός περιορισμός επιδομάτων, κλείσιμο στρατοπέδων που βρίσκονται μέσα ή κοντά στις πόλεις, ηλεκτρονικός έλεγχος της κίνησης και μόνιμη επιτήρηση με ηλεκτρονικά μέσα, συστήματα κυρώσεων για “μη συνεργάσιμους-ες” κλπ.

Η τυπική ολοκλήρωση του συστήματος των Χοτ Σποτ από την κυβέρνηση Μητσοτάκη και τον ΔΟΜ δεν εγγυάται όμως και την ομαλή του λειτουργία τους ως ενός ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος υποδοχής και ασύλου στην Ελλάδα, πόσο μάλλον την επίλυση όπως λέγεται της “προσφυγικής κρίσης”. Από τη σκοπιά του ίδιου του συστήματος των Χοτ Σποτ αποτελεί σημαντική εκκρεμότητα το ζήτημα των απελάσεων των απορριφθέντων αιτούντων-ουσών άσυλο στην Τουρκία, ενώ την ίδια στιγμή είναι αμφίβολο ότι το ζήτημα των μετεγκαταστάσεων αι-

Εικόνα 14. Η Μόρια μετά την πυρκαγιά που έκαψε το καμπ, Λέσβος 2020. Οι στάχτες είναι ότι άφησε πίσω της η μεταναστευτική πολιτική των Χοτ Σποτ, των καμπς, του αποκλεισμού. Εγκλήμα δεν ήταν ότι κάηκε, αλλά ότι υπήρξε.

τούντων-ουσών άσυλο εντός της ΕΕ επιλύθηκε με το νέο Σύμφωνο Ασύλου και Μετανάστευσης (χρηματοδότηση αντί μετεγκατάστασης). Το σύστημα των Χοτ Σποτ υπονομεύεται ωστόσο και από τις ίδιες τις πολιτικές του προϋποθέσεις: είναι δύσκολο να σταθεροποιηθεί στο βαθμό που για τη λειτουργία του απαιτεί ένα πολύ υψηλό επίπεδο βίας και πολιτικών εξαίρεσης δικαιωμάτων, όπως συνέβη τα περασμένα δύο χρόνια.

Οχι μόνο γιατί τίθενται ζητήματα πολιτικής νομιμοποίησης σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο, αλλά και γιατί η μετανάστευση ως κοινωνική σχέση δεν μπορεί να υπαχθεί πλήρως σε ένα σύστημα διαχείρισης, ιδιαίτερα αν αυτό για να λειτουργήσει απαιτεί σχέσεις ακραίας καταπίεσης και ανελευθερίας – υπάρχει ένα πλεόνασμα κοινωνικότητας της μετανάστευσης που θα το υπερβεί: **Οι μεταναστευτικές διαδρομές αλλάζουν και νέες μεταναστεύσεις δημιουργούνται σε έναν κόσμο που μαστιίζεται από εξαθλίωση, ανισότητα, πολέμους και κλιματική κρίση.** Και οι μετανάστες και οι μετανάστριες καλούνται να συνδράμουν στις κοινωνίες που τους στερούν τα δικαιώματα για άλλη μια φορά, καθώς οι χώρες της ΕΕ έχουν απόλυτη ανάγκη τη μεταναστευτική εργασία στη συγκυρία της οικονομικής ανάκαμψης μετά τους περιορισμούς της πανδημίας. Για άλλη μια φορά, όπως και στη δεκαετία του '90, οι μετανάστριες και οι μετανάστες θα εξακολουθήσουν σε δυσμενείς συνθήκες να ζουν, να εργάζονται και να δημιουργούν μια κοινωνική πραγματικότητα που αναπόφευκτα στην επόμενη περίοδο θα θέσει και θα απαιτήσει την ορατότητα και την αναγνώριση δικαιωμάτων.

3. Η απασχόληση των μεταναστ(ρι)ων στην ελληνική αγορά εργασίας

Η ανάπτυξη του τριτογενή τομέα, η κυριαρχία των μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων, η παράλληλη ανάπτυξη μιας κατακερματισμένης αγοράς εργασίας, η επέκταση του η ανεπίσημου οικονομικού τομέα, και η κρατική πολιτική διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών αποτελούν τους οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες που προσδιόρισαν την «ένταξη» των μεταναστών-ριών στην αγορά εργασίας κατά τη διάρκεια του πρώτου μεταναστευτικού κύματος του 1990. Σε αυτούς τους παράγοντες θα πρέπει να προστεθεί η ύπαρξη ανεπίσημου εργατικού αποθέματος, ευέλικτης αγοράς εργασίας και τομέων χαμηλής παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας

Ο καταμερισμός εργασίας στην Ελλάδα εγκλωβίζει τους-τις μετανάστες-ριες σε επισφαλείς, χαμηλού κύρους, χαμηλά αμειβόμενες και ανασφάλιστες εργασίες. Το νομικό καθεστώς των μεταναστών-ριών αποτελεί και αυτό σημαντικό παράγοντα ταξινόμησης τους στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Ειδικότερα οι παράτυπα διαμένοντες μετανάστες απασχολούνται πρόσκαιρα και εποχιακά, αμείβονται πολύ χαμηλότερα από τους ημεδαπούς, με ευέλικτο ωράριο εργασίας, εκτός πλαισίου συλλογικών συμβάσεων εργασίας, με υψηλή επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα.

Οι μετανάστες-ριες αποτελούν το φθηνό εργατικό δυναμικό, το οποίο συγκεντρώνεται κυρίως στην μισθωτή απασχόληση και λειτουργεί στην πλειονότητά του συμπληρωματικά προς το εγχώριο εργατικό δυναμικό. Στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας στους οποίους οι μετανάστες-ριες καλύπτουν κενές θέσεις εργασίας, για τις οποίες οι γηγενείς δεν ενδιαφέρονται, δημιουργούν θέσεις εργασίας για τους γηγενείς και συμβάλλουν στην διατήρηση και την ανάπτυξη κλάδων όπως οι κατασκευές, η μεταποίηση, ο τουρισμός και οι κατ' οίκον υπηρεσίες, ιδίως δε στη γεωργία, όπου οι μετανάστες αποτελούν την πλειοψηφία των απασχολούμενων. Το φθηνό αλλοδαπό εργατικό δυναμικό θα συμβάλλει με τη σειρά του στην ανταγωνιστικότητα των κλάδων εντάσεως εργασίας, της ελληνικής οικονομίας.

Στην Ελλάδα, η πλειονότητα των μεταναστών-ριών εργάζονται σε τέσσερις συγκεκριμένους κλάδους (Κατασκευές, Μεταποιητική βιομηχανία-βιοτεχνία, Ιδιωτικά νοικοκυριά, Ξενοδοχεία-Εστιατόρια). Την περίοδο πριν την οικονομική κρίση (2001-2008), οι άνδρες απασχολούνται κυρίως στις κατασκευές και στη μεταποίηση, ενώ οι γυναίκες στα ιδιωτικά νοικοκυριά και στις υπηρεσίες υγείας και στα ξενοδοχεία-εστιατόρια.

Η οικονομική κρίση είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση της τάσης επιστροφής του αλλοδαπού πληθυσμού στις χώρες καταγωγής τους, κυρίως αλβανικής καταγωγής. Την περίοδο αυτή εκτινάσσεται η ανεργία των μεταναστών-ριών, ενώ από το 2013 και μετά η ανεργία των μεταναστών-ριών και κυρίως των μεταναστριών μειώνεται ταχύτερα συγκριτικά με το ποσοστό ανεργίας των γηγενών. Ωστόσο, η κρίση σε κλάδους, όπως οι κατασκευές, οδήγησε στην αύξηση της απασχόλησης των αλλοδαπών στην γεωργία-κτηνοτροφία-αλιεία και στον κλάδο του επισιτισμού. Παρατηρείται μετακίνηση του αλλοδαπών εργαζομένων κυρίως προς την γεωργία και την εστίαση. Η συμμετοχή των μεταναστριών μειώνεται στην οικία του εργοδότη και αυξάνεται η συμμετοχή τους στην εστίαση.

Η απασχόληση των μεταναστών-ριών εργατών γης κυρίως αλβανικής καταγωγής, χαρακτηρίζεται από κυκλικότητα, εποχικότητα και συγκεντρώνεται σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Η προσφορά και ζήτηση γίνεται κυρίως μέσα από τα άτυπα κοινωνικά δίκτυα και τις προσωπικές γνωριμίες προκειμένου να καλυφθούν οι εποχικές ανάγκες της αγροτικής οικονομίας σε εργατικό δυναμικό. Την εικόνα της μισθωτής εργασίας στην αγροτική οικονομία συμπληρώνει το μέγεθος της παράνομης και ανασφάλιστης εργασίας των μεταναστών-ριών εργατών γης.

Την περίοδο της οικονομικής κρίσης, η ανασφάλιστη και αδήλωτη εργασία των μεταναστών-ριών εργαζομένων αυξάνεται ραγδαία. Ιδίως οι γυναίκες μετανάστριες, που πήραν την σκυτάλη της «δεύτερης βάρδιας», από τις γηγενείς γυναί-

κες, απασχολούνται, σε μεγάλο βαθμό, στο χώρο φροντίδας των εξαρτημένων-ηλικιωμένων ή ανήμπορων ατόμων, έχουν αναλάβει μεγάλο μέρος των οικιακών εργασιών ή εργάζονται μαζικά σε εταιρείες καθαρισμού και εστίασης. Σε αυτούς τους επαγγελματικούς χώρους εμφανίζονται μεγάλα ποσοστά αδήλωτης ή μύρης εργασίας.

Εικόνα 15. Αφίσα της διαδικτυακής πρωτοβουλίας αντι-πληροφόρησης #ΚανέναςΜόνος/ΚαμίαΜόνη, 2020. Στην ανακοίνωση της η πρωτοβουλία γράφει: “Τώρα, για μία ακόμη φορά, εκδιδόμενες γυναίκες, μετανάστριες που σε κάποιες περιπτώσεις πάσχουν από κορονοϊό, γίνονται τα εξιλαστήρια θύματα για όλους όσοι τις εκμεταλλεύονται. Δεν αντιμετωπίζονται ως ασθενείς, ως θύματα του φονικού ιού, αλλά ως θύτες, η ζωή των οποίων δεν έχει καμία αξία”

**“ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ ΣΤΟ ΚΡΑΝΙΔΙ ΓΙΑ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΕΣ ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ”**

**ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ
BOMBA ΕΙΝΑΙ
Ο ΣΕΞΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ
Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ**

ΚανέναςΜόνος / ΚαμίαΜόνη
#covid19 #antivirSolidarityGR #FightForLife

Να νικήσει η ζωή!

● AntivirSolidarityGR ● AntivirSolid1 ● anticovid19gr

Παράλληλα, η ολοένα και αυξανόμενη φτωχοποίηση, η στοχοποίηση φτωχών μεταναστριών ή/και χειρότερα, η συνεχής θεσμική αδιαφορία για τις μετανάστριες που ανταλλάσσουν σεξ για χρήματα, δημιουργούν την ανάγκη παραγωγής αντιστάσεων και αλληλεγγύης απέναντι σε αυτή την βαθιά ταξική, σεξιστική, πατριαρχική και ρατσιστική μορφή βίας. Η σεξεργασία αποτελεί κάποιες φορές μονόδρομο για τις μετανάστριες, ως μοναδικό τρόπο βιοπορισμού τους, με την πλειοψηφία των περιπτώσεων να αποτελούν προϊόν trafficking. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τις μορφές της βίας πίσω από τις οποίες εκτελείται και αναπαράγεται η εργασία στο σεξ στον μεταναστευτικό πληθυσμό. Τα παραπάνω έρχονται να επιβεβαιώσουν τόσο η περίπτωση της δομής στο Κρανίδι, καθώς και η γνώση μέσω των στοιχείων που προκύπτουν από έρευνες για την πληθώρα γυναικών αλλά και αντρών, ανήλικων κυρίως αγοριών, που ζουν στα ελληνικά στρατόπεδα συγκέντρωσης και εργάζονται στο σεξ, ή από καταγγελίες βιασμών που υφίστανται γυναίκες και ανήλικες άντρες που ζουν υπό αυτό το καθεστώς. (Τα στοιχεία αυτά κοινοποιούνται από ΜΚΟ ή πολιτικές ομάδες και οργανώσεις και είναι προσβάσιμα προς αναζήτηση.)

3.1 Η κρατική πολιτική διαχείρισης της εργασίας των μεταναστών-ριών

Η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 είναι στοχοθετημένη στην αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης, με κεντρικό ρόλο στην υλοποίηση της μεταναστευτικής πολιτικής το Υπουργείο Δημοσίας Τάξης. Απουσιάζει δε κάθε μέτρο ή πολιτική που να αφορά στην ένταξη των μεταναστών-ριών στην ελληνική κοινωνία. Συνάπτονται διμερείς συμφωνίες με την Αλβανία και την Βουλγαρία για την εποχική απασχόληση.

Τα χαρακτηριστικά της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής είναι η έκδοση άδειας εισόδου με σκοπό την εργασία, θεωρημένης από τον Πρόξενο, η μικρής διάρκειας άδειες παραμονής και εργασίας (ένα ή δύο χρόνια), η προϋπόθεση της ύπαρξης συνεχόμενης απασχόλησης για την ανανέωση των αδειών, η μείωση ή ακύρωση προηγούμενων δικαιωμάτων, τα αστυνομικά μέτρα για την αντιμετώπιση της «παράνομης μετανάστευσης» και η φύλαξη των συνόρων.

Στην ελληνική μεταναστευτική πολιτική, βασική νόμιμη οδός εισδοχής αλλοδαπού εργατικού δυναμικού, είτε για ένα ή δύο χρόνια διάρκεια διαμονή με σκοπό την εργασία είτε για εποχική εργασία, είναι η διαδικασία της μετάκλησης, η πρόσκληση αλλοδαπών εργαζομένων από εργοδότη με σκοπό την εργασία σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας στην ελληνική αγορά εργασίας. Η θέσπιση ποσόστωσης στον αριθμό των θέσεων εργασίας που μπορούν να καλυφθούν από το αλλοδαπό εργατικό δυναμικό, η εξάρτηση από τον εργοδότη, ο κλαδικός και ο γεωγραφικός εγκλωβισμός, τα περιορισμένα κοινωνικό/ασφαλιστικά

Εικόνα 16. Οι συνθήκες για τους μετανάστες στη Μανωλάδα ήταν ιδιαίτερα σκληρές.

Ως εργάτες, δεν πληρώνονταν και πολλές φορές ξυλοκοπούνταν, ενώ παράλληλα δέχονταν απειλές από τους ιδιοκτήτες των καλλιέργειών, ότι αν διαμαρτύρονταν θα τους κατέδιδαν στην αστυνομία, κάτι που για εκείνους ισοδυναμούσε με φυλάκιση. Οι εργάτες αναγκάζονταν, επίσης, να αγοράζουν βασικά είδη διατροφής από τα «αφεντικά» τους, ενώ πολλές φορές ζούσαν χωρίς πόσιμο νερό και ηλεκτρισμό.

δικαιώματα και η διαμόρφωση ενός ειδικού αλλοδαπού εργατικού δικαίου αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά της κρατικής διαχείρισης της μισθωτής εργασίας των αλλοδαπών.

Οι παράτυπα διαμένοντες μετανάστες και μετανάστριες θα αποτελέσουν το πλέον ευέλικτο και φθηνό εργατικό δυναμικό σε κλάδους όπως οι κατασκευές, η μεταποίηση, η κατ' οίκον εργασία και η αγροτική οικονομία. Γι αυτούς επιφυλάσσεται ειδικό καθεστώς εργασίας για την κάλυψη για την των αναγκών σε εργατικά χέρια στην αγροτική οικονομία και κυρίως στα φραουλοχώρα της Μανωλάδας και την παροχή φορολογικών απαλλαγών των αγροτών/εργοδοτών. Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, με νομοθετική παρέμβαση που έγινε το 2016, παρεμβαίνει και κατασκευάζει ειδικό καθεστώς ευέλικτης μισθωτής εργασίας των παράτυπα αλλοδαπών εργαζομένων, για την κάλυψη των αναγκών αποκλειστικά στην αγροτική οικονομία. Το ειδικό αυτό καθεστώς των παράτυπα διαμενόντων μεταναστών-ριών τους παρέχει 6μηνη άδεια εργασίας, -πλην όμως, όχι άδεια διαμονής διότι βρίσκονται σε καθεστώς αναστολής απέλασης- με απαγόρευση

της γεωγραφικής και κλαδικής κινητικότητας των αλλοδαπών εργαζομένων και ασφάλιση αποκλειστικά με εργόσημο. Κατασκευάζεται ένα ειδικό καθεστώς μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας, με πλήρη εξάρτηση από τον εργοδότη και απαλλοτριωμένα κοινωνικό ασφαλιστικά δικαιώματα.

Οι πρώτες νομοθετικές παρεμβάσεις της κυβέρνησης της ΝΔ αφορούσαν αρχικά στο δίκαιο του ασύλου. Στον τομέα της εργασίας, η πολιτική της αποτροπή αποτυπώνεται θεσμικά με τον περιορισμό του δικαιώματος στην εργασία των αιτούντων άσυλο, εφόσον η είσοδο τους στην αγορά εργασίας είναι επιτρεπτή μετά την παρέλευση εξαμήνου από την έκδοση του δελτίου αιτούντος διεθνή προστασία.

3.2 Κλειστά σύνορα και ανοιχτά σύνορα την περίοδο της πανδημίας

Κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας ένα από τα μέτρα που έλαβαν οι κυβερνήσεις στην Ευρώπη αλλά και η ελληνική κυβέρνηση, είναι το κλείσιμο των συνόρων ώστε να αποφευχθεί η «εισαγωγή» κρουσμάτων από άλλες χώρες. Το γεγονός αυτό, έθεσε σε «καραντίνα» μια από τις βασικές αρχές της ΕΕ, την ελεύθερη διακίνηση του εργατικού δυναμικού εντός της ευρωπαϊκής επικράτειας. Οι επιπτώσεις αυτού του μέτρου φάνηκε κυρίως στον αγροτοδιατροφικό τομέα όπου οι μετανάστες εργάτες γης αποτελούν το κατ'εξοχήν διασυνοριακό φθηνό εργατικό δυναμικό στις ανοιχτές εκμεταλλεύσεις της Ευρώπης.

Στην Ελλάδα, η απόφαση για το κλείσιμο των συνόρων συνοδεύτηκε και από την αναστολή λειτουργίας των αρμόδιων υπηρεσιών για την παραλαβή αιτημάτων σχετικά με την μετάκληση πολιτών τρίτων χωρών για εποχική απασχόληση στον αγροτικό τομέα, αλλά και για την έκδοση αδειών εργασίας. Το γεγονός αυτό άφησε τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις χωρίς τα εργατικά χέρια των μεταναστών-ριών. Οι πιέσεις των παραγωγών οδήγησε, στην κατά παρέκκλιση από την ισχύουσα, θεσμοθέτηση ειδικής διαδικασίας. Την στιγμή που έκλεισαν οι πόρτες των κέντρων κράτησης των προσφύγων, για λόγους δημόσιας υγείας, αυτή η κατά παρέκκλιση «απλοποιημένη» διαδικασία, άνοιξε τα σύνορα για την είσοδο των εργατών γης, χωρίς κανένα υγειονομικό έλεγχο και τεστ στα σύνορα. Τα κρούσματα στους αγρότες και στους εργάτες γης τόσο στα χωράφια όσο και στους χώρους μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων άρχισαν να πληθαίνουν από το καλοκαίρι που ξεκίνησε η συγκομιδή πολλών αγροτικών προϊόντων κυρίως στην Βόρεια Ελλάδα αλλά και σε άλλες περιφέρειες όπως η Πελοπόννησος και Κρήτη, λόγω της συγκομιδής της ελιάς. Οι συνθήκες εργασίας, και διαβίωσης κυρίως των Μπαγκλαντεσιανών και Αφγανών εργατών γης, αλλά και η διαχρονική απουσία των ελεγκτικών μηχανισμών σε αυτούς τους τόπους εργασίας, οδήγησαν σε μαζικά κρούσματα.

Το κλείσιμο των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο της πανδημικής κρίσης θα πλήξει κυρίως τις μετανάστριες που εργάζονται στην «μαύρη» και αδήλωτη εργασία, κυρίως εντός του οίκου, οι οποίες δεν θα μπορέσουν να λάβουν ούτε το υπολειμματικό κρατικό επίδομα που παρέχεται λόγω αναστολής σύμβασης εργασίας.

3.3 Η τάση φυγής του εργατικού δυναμικού και η κρατική διαχείρισή της

Οι δυσμενείς προϋποθέσεις της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής για την απόκτηση νομιμοποιητικών χαρτιών, τα καθεστώτα προσωρινής διαμονής για επισφαλή εργασία των μεταναστών-ριών, η υιοθέτηση κλαδικών προγραμμάτων νομιμοποίησης μεταναστών-ριών από όμορα κράτη, συνέβαλαν στην δημιουργία τάσης φυγής του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού. Το γεγονός αυτό έχει δημιουργήσει τεράστιες ελλείψεις σε εργατικά χέρια στην αγροτική οικονομία, τον τουρισμό, την εστίαση και την μεταποίηση.

Εικόνα 17. Στις ενημερωτικές ιστοσελίδες αναπαράχθηκε ιδιαίτερα η είδηση για την επίσκεψη του υπ. Μετανάστευσης, Νότη Μηταράκη, στο Πακιστάν και το Μπαγκλαντές. Σκοπός, κατά το υπουργείο, η σύναψη συμφωνίας για την εργασία των εργατών γης από τις δύο χώρες στα ελληνικά χωράφια (με τις γνωστές... ειδυλλιακές συνθήκες εργασίας, όπως τις είδαμε στη Μανωλάδα), με 9μηνη παραμονή χωρίς κανένα άλλο δικαίωμα – κανονικό δουλεμπόριο με διακρατική συμφωνία δηλαδή, εισαγωγής φτηνού εργατικού δυναμικού. Παράλληλα, πάντα κατά το υπουργείο, θα υπάρξει συμφωνία για επανεισδοχή όσων έχουν εισέλθει παράνομα στη χώρα. Απόσπασμα από την ανακοίνωση του υπ. Μετανάστευσης, που καθησυχάζει το ακροδεξιό ακροατήριο ότι δεν πρόκειται κανένας ξένος εργάτης να αποκτήσει οποιοδήποτε δικαίωμα.

Η Κυβέρνηση νομιμοποιεί παράνομους μετανάστες από το Μπαγκλαντές και τους φέρνει για πάντα στη χώρα:

Λάθος, το Μνημόνιο με το Μπαγκλαντές δίνει την δυνατότητα σε έως 15 χιλιάδες ήδη διαμένοντες να εργαστούν εποχικά σε αγροτικές εργασίες, θα πρέπει να φεύγουν 3 μήνες κάθε χρόνο και στο τέλος περιόδου 5 ετών θα φύγουν οριστικά από τη χώρα. Όποιος δεν συμμορφώνεται, θα επιστρέφει με απέλαση και αν το φαινόμενο είναι γενικευμένο οδηγεί στην λύση του Μνημονίου Κατανόησης.

Στρατηγικός στόχος του Υπουργείου είναι η καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης. Παρέχοντας τη δυνατότητα χρήσης εποχικών εργατών με συγκεκριμένη διάρκεια άδειας διαμονής, συγκεκριμένο χρόνο παραμονής, όριο αριθμού και χωρίς δικαίωμα μόνιμης εγκατάστασης ή οικογενειακής επανένωσης.

Με την νομοθέτηση του Άρθρου 13 ν. 4251/14 και τη σύναψη διμερών συμφωνιών η Ελλάδα προωθεί τη νόμιμη μετανάστευση ως αντίβαρο στις -έως σήμερα- παράνομες αφίξεις στη χώρα. Μετανάστευση με κανόνες που θα οδηγήσει νομοτελειακά στην κάλυψη αναγκών της ελληνικής οικονομίας με εποχικούς εργαζόμενους.

Η κυβέρνηση της ΝΔ προκειμένου να ανταποκριθεί στις πιέσεις των εργοδοτών αυτών των κλάδων, αποφάσισε να συνάψει διμερείς συμφωνίες αρχικά με το Μπαγκλαντές και στη συνέχεια με το Πακιστάν και την Ινδία. Με τη διμερή συμφωνία με το Μπαγκλαντές αντιμετωπίζει τις-τους μετανάστριες και μετανάστες που ζουν και εργάζονται χρόνια στην Ελλάδα, σαν να έρχονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα και τους δημιουργεί ένα καθεστώς προσωρινής διαμονής με σκοπό την απασχόληση, απαγορεύοντας τους το δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης ή το δικαίωμα να αποκτήσουν το καθεστώς του επί μακρός διαμένοντος. Η συμφωνία συνοδεύεται και από απελάσεις. Η κυβέρνηση έχει ξεκινήσει στοχευόμενες απελάσεις και συνεχίζει με επιχειρήσεις σκούπας στο κέντρο της Αθήνας, προκειμένου οι μετανάστες να παραδειγματιστούν και να εκβιαστούν για να υπαχθούν στο προσωρινό καθεστώς εποχικής εργασίας του νέου προγράμματος.

Η εργασία των μεταναστών-ριών θα γίνεται με όρους καταναγκαστικής εργασίας και πλήρους εξάρτησης από τον εργοδότη χωρίς το δικαίωμα ένταξής τους σε μόνιμο και σταθερό καθεστώς διαμονής με τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτό. Πρόκειται για ένα ιδιότυπο καθεστώς αποκλειστικά μισθωτής εργασίας που παρεκκλίνει των εργασιακών και κοινωνικό/ασφαλιστικών δικαιωμάτων που απορρέουν από τη μισθωτή εργασιακή σχέση και εγκλωβίζει το αλλοδαπό εργατικό δυναμικό σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας. Η ΝΔ επαναχαράσσει την μεταναστευτική πολιτική με όρους εργασιακής εκμετάλλευσης, υπέρ-εξάρτησης από τον εργοδότη και απαλλοτρίωσης των ελάχιστων κοινωνικό ασφαλιστικών δικαιωμάτων των αλλοδαπών εργαζομένων.

4. Για την Κατάσταση και τις Κρατικές Πολιτικές σε Κέντρα Φιλοξενίας Προσφύγων και Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές

Η επιλογή του ελληνικού κράτους να επενδύσει στην δημιουργία και τον εξοπλισμό δομών «φιλοξενίας» αιτούντων ασύλου και προσφύγων θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε πως είχε (και έχει) χαρακτήρα αποκλειστικής στρατηγικής με στόχο τον, επι της ουσίας, περιορισμό του προσφυγικού πληθυσμού που κατόρθωσε -την τελευταία τουλάχιστον δεκαετία- να σπάσει τον συνοριακό αποκλεισμό και να εγκατασταθεί σε νησιά και ενδοχώρα. Ήταν δε, τέτοιος ο προσανατολισμός του ελληνικού κράτους που για την υλοποίηση του απαιτούσε να κλείσει βίαια ένας κύκλος αγώνα που περιελάμβανε στεγαστικές καταλήψεις, πειραματισμούς συνύπαρξης ντόπιων και προσφύγων-ισσών. Μιλώντας λοιπόν για την κρατική πολιτική περιορισμού του προσφυγικού πληθυσμού σε καμψ είναι κρίσιμο να διακρίνουμε κύκλους αγώνα αφού κάθε νέα προσπάθεια εφαρμογής μιας ορισμένης πολιτικής συνοδεύεται από την ανάγκη για μια νέου τύπου οργάνωσης των υποκειμένων. Σχηματικά, σε κάθε τιμή προσφοράς νέων καταπιέσεων δημιουργείται ζήτηση για νέες μορφές αντίστασης απέναντι σε αυτές ακριβώς τις μορφές που προσλαμβάνει το σκέλος της καπιταλιστικής καταπίεσης πάνω στην ανθρώπινη ελεύθερη μετακίνηση. Αν καταλήγουμε σε μια τέτοιου τύπου παρα-

δοχή είναι γιατί αποδεχόμαστε ότι το κράτος ναι μεν έχει συνέχεια αλλά την ίδια στιγμή φροντίζει να ολοκληρώνει τις πολιτικές του σε κάθε νέα φάση. Αξίζει λοιπόν η ανάγνωση κάθε τέτοιας μοναδικής φάσης γιατί ακόμα και αν γενικά ο πυρήνας της (αντι)προσφυγικής πολιτικής καταλαμβάνεται από την εξαίρεση, την

Εικόνα 18. Μετά τη φωτιά στη Μόρια. οι αρχές συνέλαβαν τις επόμενες μέρες έξι νεαρούς Αφγανούς, ανήλικοι οι περισσότεροι, στη βάση μίας και μόνο μαρτυρίας, η οποία αφενός αμφισβητήθηκε έντονα, αφετέρου ο εν λόγω μάρτυρας δεν παρουσιάστηκε ποτέ στο δικαστήριο. Στη δίκη το δικαστήριο απαγόρευσε την παρουσία δημοσιογράφων και διεθνών παρατηρητών, ακόμη και της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες. Τέσσερις νεαροί Αφγανοί καταδικάστηκαν πρωτόδικα σε δέκα χρόνια κάθειρξη έκαστος, δίχως την αναγνώριση κανενός απολύτως ελαφρυντικού.

Εικόνα 19. Διαμαρτυρία μεταναστών στην Υπηρεσία Ασύλου στη Κατεχάκη, 2019. Το πανό γράφει: “Δώστε μας άσυλο, το βασικό ανθρώπινο δικαίωμα”.

επιτήρηση και τον περιορισμό, πάντα περιβάλλεται από νέες εντάσεις, εμβαθύνσεις και ολοκληρώσεις.

Καθώς ήδη αναφερθήκαμε στις επιχειρήσεις ξεριζώματος των εγχειρημάτων αυτοοργάνωσης ντόπιων και προσφύγων (ορισμένες από τις οποίες ήδη είχαν αρχίσει να δείχνουν όρια) εντός αστικού ιστού, προκειμένου να συζητήσουμε πάνω στις συνθήκες διαβίωσης των προσφυγισσών-ων στα ελληνικά καμ্পς είναι κρίσιμο να διακρίνουμε την παρούσα φάση πολιτικής διαχείρισης όπως επιταχύνθηκε από δύο γεγονότα-τομές. Επρόκειτο αφ’ ενός για την αντιμετώπιση από πλευράς ελληνικού κράτους των προσφυγικών κινήσεων στον Εβρο τον Μάρτιο του 2020 όταν και ενεργοποιήθηκε ο милитарιστικός μηχανισμός, του στρατού, αγανακτισμένων πολιτών της παραμεθορίου και φυσικά των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Το δεύτερο συμβάν αφορούσε την πυρπόληση του κολαστηρίου της Μόριας γεγονός που κινητοποίησε τις κορυφές της εγχώριας πολιτικής διαχείρισης που αναζήτησε καταρχήν ενόχους ανοίγοντας έναν νέο κύκλο καταστολής. Το δεύτερο σκέλος της διαχείρισης επρόκειτο να το βιώσουν οι προσφύγισες και οι πρόσφυγες τους επόμενους μήνες.

4.1 Από τη Συμπόνια στην Καταστολή: Η Ολοκλήρωση της Εξάιρεσης

Γιατί ωστόσο χρειάζεται να προηγηθεί της συζήτησης την για παρούσα κατάσταση στα καμ্পς, μια αναδρομή στα τελευταία 2 χρόνια (αντι) προσφυγικής πολιτικής; Μέσα σε αυτό το (ελάχιστο) διάστημα έγινε δυνατό, αξιοποιώντας εργαλεία που προϋπήρχαν, για το ελληνικό κράτος να τελειοποιήσει σε τέτοιο βαθ-

μό τον επι της ουσίας εγκλωβισμό των προσφυγισσών/ων σε στρατόπεδα ώστε να αποτελεί την πιο ολοκληρωμένη επίδειξη των τεχνολογιών εξουσίας-αδιανόητη θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε για την «Ελλαδίτσα».

Γέννημα αυτής της πολιτικής είναι σήμερα το στρατιωτικοποιημένο σύμπλεγμα καταστολής του κράτους και ιδιωτικοποιημένης φροντίδας των διεθνών οργανισμών και ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στις πλέον κλειστές δομές προσφύγων. Η αρχή έγινε με το καμπ με της Σάμου για να ακολουθήσουν αυτά της Μαλακάσας και της Ριτσώνας στην Νότια Ελλάδα. Τα εν λόγω κέντρα είναι εξοπλισμένα με κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης (γνωστό ως Κένταυρος), ένα σύστημα επιτήρησης το οποίο όχι μόνο είναι συνδεδεμένο μεταδίδοντας ζωντανά το κέντρο διοίκησης των camp, αλλά και σε μια αίθουσα παρακολούθησης στο Υπουργείο Μετανάστευσης ενώ διαθέτει σηματοδότες υψηλών θερμοκρασιών (κοινώς πυρετού). Ταυτόχρονα γύρω από τα κέντρα έχουν υψωθεί τείχη ΝΑΤΟϊκού τύπου ενώ περιμετρικά των εισόδων όπως και στο εσωτερικό των κάμπς περιπολούν ομάδες security επιφορτισμένες με το να ελέγχουν την είσοδο και την έξοδο των διαμενόντων στη δομή καθώς και με την ενημέρωση διοίκησης και αστυνομίας στην περίπτωση που εντοπιστεί ανεπιθύμητη συμπεριφορά. Τον Δεκέμβρη του 2021 εγκαινιάστηκε τέλος μετά βαΐων και κλάδων παρουσία του αρμόδιου Υπουργού στην Μαλακάσα το πρώτο για καμπ της ενδοχώρας σύστημα τουρνικέ με καρταναγνώστες και χρήση δακτυλικού αποτυπώματος (κύκλωμα Υπερίων). Το σύστημα αυτό συνδέεται άμεσα με το νομικό καθεστώς των διαμένοντων-στην περίπτωση που δεν διαθέτει κάποιος/α την απαραίτητη κάρτα αιτούντος διεθνούς προστασίας είναι στην διακριτική ευχέρεια security και διοίκησης αν θα επιτραπεί να συνεχίσει να διαμένει στο καμπ. Φυσικά η λειτουργία αυτού του τύπου στρατοπέδων νομιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα την DG Home που υπάγεται στην Κομισιόν και χρηματοδότησε το έργο της ανέγερσης του τείχους-το οποίο με τη σειρά του ανέλαβε να φέρει σε πέρας ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης.

Την ίδια στιγμή, μέχρι πρόσφατα τα κάμπς αποτέλεσαν τις εγκαταστάσεις της ανθρωπιστικής βιομηχανίας ΜΚΟ και Διεθνών Οργανισμών οι οποίες διασφάλιζαν την πρόσβαση στην ελάχιστη περίθαλψη και δικαιώματα. Φυσικά ο κανόνας της κρατικής πολιτικής υπήρξε ο διαχωρισμός ντόπιων και προσφύγων και η άρνηση στην ουσία της κοινωνικής αναπαραγωγής των προσφύγων καθιστώντας εξουθενωτική αν όχι απαγορευτική κάθε προσπάθεια πρόσβασης σε υγεία και εργασία. Να σημειωθεί ωστόσο πως οι υπηρεσίες που προσέφεραν στους πρόσφυγες -μέσα στην μερικότητά τους και παρά τον χαρακτήρα τους- ΜΚΟ και Διεθνείς Οργανισμοί πρόκειται να ελαχιστοποιηθούν αφού αναμένεται η ολοκλήρωση και των τελευταίων προγραμμάτων. Ενδεικτικά, σε μικρό χρονικό διάστημα πρόκειται να λάβει τέλος η παρουσία δικηγόρων του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης στα κάμπς ύστερα από άρνηση του Υπουργείου Μετανάστευσης της ανάγκης

των προσφύγων σε πρόσβαση σε δωρεάν και άμεση νομική συνδρομή, καθιστώντας αδύνατη την προετοιμασία των αιτούντων άσυλο εν όψει συνεντεύξεων τους στις Υπηρεσίες Ασύλου, την παρακολούθηση της νομικής τους κατάστασης, στην ουσία απαγορεύοντας την απόλαυση ενός θεμελιώδους δικαιώματος.

Τα στρατόπεδα ωστόσο για να έχουν νόημα και κυρίως αξία για την κρατική πολιτική με όρους ποσοτικοποιημένους όπως επιβάλλει ο καπιταλιστικός ορθολογισμός πρέπει να λειτουργούν σαν έδαφος κυκλοφορίας του κεφαλαίου με την μορφή της επένδυσης. Έτσι, η εγκατάσταση τεχνολογιών επιτήρησης (Κένταυρος-επιτήρηση εσωτερικού των καμψ, Υπερίων-έλεγχος εισόδου εξόδου, Ρέα-αναβάθμιση τηλεπικοινωνιών και Αλκυόνη II- ενοποίηση και αναβάθμιση συστήματος ασύλου μέσω της επικαιροποίησης δεδομένων των αιτούντων ασύλου) πραγματοποιήθηκε ύστερα από χρηματοδοτήσεις των Ταμείων Εσωτερικής Μετανάστευσης και Ανακαμψής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αντίστοιχα, στο πεδίο της «φροντίδας» το κράτος αναστέλλοντας την χορήγηση οικονομικού βοηθήματος τον Νοέμβριο του 2021 για τρεις μήνες δημιούργησε την ανάγκη για σίτιση στα καμψ, η οποία καλύφθηκε σύντομα από ιδιωτικό catering. Αργότερα, η παροχή του οικονομικού βοηθήματος αποκαταστάθηκε, μειωμένη ωστόσο, αφού πλέον οι πρόσφυγισσες/ες απολάμβαναν τις υπηρεσίες του παρόχου-συρρικνώνοντας ταυτόχρονα την αυτονομία των προσφυγισσών/ων ακόμα και στο να διαχειρίζονται τα ήδη πενιχρά οικονομικά μέσα που έχουν στην διάθεσή τους.

4.2 Ο νέος Κύκλος Αγώνα

Η γενική συνθήκη στα καμψ καθορίστηκε τα προηγούμενα χρόνια εν ολίγοις από την παρουσία μορφών αναδιαρθρωμένης φροντίδας δια των ΜΚΟ και Διεθνών Οργανισμών. Το κράτος ανέλαβε να ρυθμίσει το τοπίο με τρόπο ολοκληρωτικό-πλέον η κατάσταση των προσφυγισσών-ων στα καμψ θεωρείται εξορθολογισμένη που σημαίνει μετρήσιμη. Κάθε κίνηση μπορεί να αξιολογηθεί, και να έχει αντίστοιχες συνέπειες, από μια συνομιλία με μια ομάδα που μοιράζει φυλλάδια έξω από τη δομή μέχρι την αποτροπή εντάσεων. Η πραγματικότητα των καμψ είναι ασφυκτική, αποκλείει από χαρτιά (η νομική τεχνολογία εξαίρεσης είναι πανταχού παρούσα) άρα από εργασία με δικαιώματα και την ικανοποίηση των αναγκών κοινωνικής αναπαραγωγής.

Κοινότητες προσφυγισσών/ων συνεχίζουν να επανασχηματίζονται και να προσαρμόζονται σε νέες καθημερινότητες. Διαμαρτυρίες σε καμψ πραγματοποιήθηκαν για παράδειγμα καθόλη τη διάρκεια των εργασιών για την ανέγερση του τείχους στην Ριτσώνα, αλλά και την περίοδο που είχε διακοπεί η παροχή οικονομικού βοηθήματος. Μάλιστα, σε περιπτώσεις αρνήθηκαν να λάβουν τροφή από το catering ενώ ομάδες προσφυγισσών/ων ανέλαβαν να μοιράσουν γεύματα σε άτομα που αποκλείστηκαν από την πρόσβαση ακόμα και από αυτό το κακής ποι-

Εικόνα 20. «Τα παιδιά μας πηγαίνουν χωρίς να έχουν φάει στο σχολείο, το βρίσκετε ανθρωπιστικό;» διερωτώνται εκατοντάδες πρόσφυγες του καμπ της Νέας Καβάλας που προχώρησαν σε προσωρινό αποκλεισμό της εισόδου της δομής για να διαμαρτυρηθούν για την παύση παροχής γευμάτων και επιδόματος στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες.

ότητας φαγητό. Είναι ενδεικτικό, πως στο καμπ με τον μεγαλύτερο πληθυσμό αυτή τη στιγμή στην ενδοχώρα, αυτό της Ριτσώνας, δεν έχει γίνει δυνατή ακόμα η τοποθέτηση των τουρνικέ.

Η απόδοση αποχρώσεων της πραγματικότητας των προσφυγισσών/ων στα καμπς φυσικά δεν μπορεί να ολοκληρωθεί εδώ. Είναι μια διαδικασία εν εξελίξει όπως και η προσπάθειά μας να κατανοήσουμε τις κρατικές καταπιέσεις όπως και τις μορφές που λαμβάνει η αντίσταση σε κάθε νέα στροφή. Σε κάθε περίπτωση η υπόθεση της ανατίμησης της ζωής προσφυγισσών/ων παραμένει ανοιχτή.

4.3 Πολιτικές απώθησης, σύνορα και πους μπακς

Στα ελληνικά σύνορα- και παράλληλα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ- θαλάσσια και χερσαία φαίνεται πως υιοθετείται το μοντέλο της πολιτικής της αποτροπής σε επίπεδο καταστολής. Η όξυνση της βίας στα σύνορα και η εντεινόμενη στρατιωτικοποίηση τους, σε μια λογική «ασφάλειας» της χώρας από έναν δήθεν εξωτερικό εχθρό, έχει οδηγήσει σε μια υβριδική αποτροπή των μεταναστών, με τη χρήση είτε νόμιμων μέσων, είτε παράνομων που όμως νομιμοποιούνται στο όνομα της ασφάλειας.

Στα ελληνοτουρκικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα πραγματοποιούνται καθημερινά παράνομες βίαιες επαναπροωθήσεις προσφύγων («pushbacks») από

δυνάμεις του Λιμενικού και της Συνοριοφυλακής, με παρουσία και συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής FRONTEX. Τα push-backs συνοδεύονται με βιαιοπραγίες εις βάρος των προσφύγων, ξυλοδαρμούς και κλοπές των προσωπικών τους αντικειμένων, προτού επαναπροωθηθούν πίσω στην Τουρκία και καταλήξουν ενδεχομένως σε κάποιο κελί φυλακής.

Παράλληλα στη Μεσόγειο και στο Αιγαίο η διάσωση προσφύγων έχει ποινικοποιηθεί, ενώ οι βίαιες απωθήσεις βαρκών συνεχίζουν να αποτελούν μόνιμη πρακτική, που έχει οδηγήσει σε πολλούς θανάτους στις θάλασσες αυτές. Παράνομες επαναπροωθήσεις γίνονται όμως και από την ενδοχώρα, όπου μετανάστες-ριες κυριολεκτικά απάγονται από τις πόλεις και επαναπροωθούνται από τον Εβρο στην Τουρκία. Οι λεγόμενες «σκούπες» στο κέντρο της Αθήνας, είναι ουσιαστικά επιχειρήσεις της αστυνομίας που «μαζεύουν» κόσμο από διάφορες περιοχές (Ομόνοια, Βικτώρια κυρίως), οι οποίοι στοιβάζονται στην Αμυγδαλέζα ή στην Πέτρου Ράλλη και συχνά δεν επιστρέφουν ξανά, παρά επαναπροωθούνται από το εσωτερικό της χώρας.

Εικόνα 21. Σύμφωνα με έρευνα της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την Καταπολέμηση της Απάτης (OLAF), έχει καταγραφεί εμπλοκή της Frontex σε 222 επιχειρήσεις του Ελληνικού Λιμενικού από τον Μάρτιο του 2020 ως τον Σεπτέμβριο του 2021, που οδήγησαν σε συνοπτική απέλαση τουλάχιστον 987 προσφύγων, ενώ ο αριθμός μπορεί να φτάνει τους 8.355 πρόσφυγες.

5. Δεύτερη γενιά μεταναστ(ρι)ών

Το ελληνικό κράτος, από την ίδρυσή του τον 19ο αιώνα έως σήμερα, έχει γνωρίσει πολλές μετακινήσεις πληθυσμών είτε ως σημείο αφετηρίας, διέλευσης ή τελικού προορισμού. Στις αρχές του 1990, η Ελλάδα μετατρέπεται από “χώρα αποστολής” μεταναστ(ρι)ών (βλ. ΗΠΑ, Αυστραλία, Γερμανία κ.ο.κ.) σε “χώρα υποδοχής” μεταναστών με επικρατέστερο το μεταναστευτικό ρεύμα Αλβανών με την πτώση του εκεί κομμουνιστικού καθεστώτος.

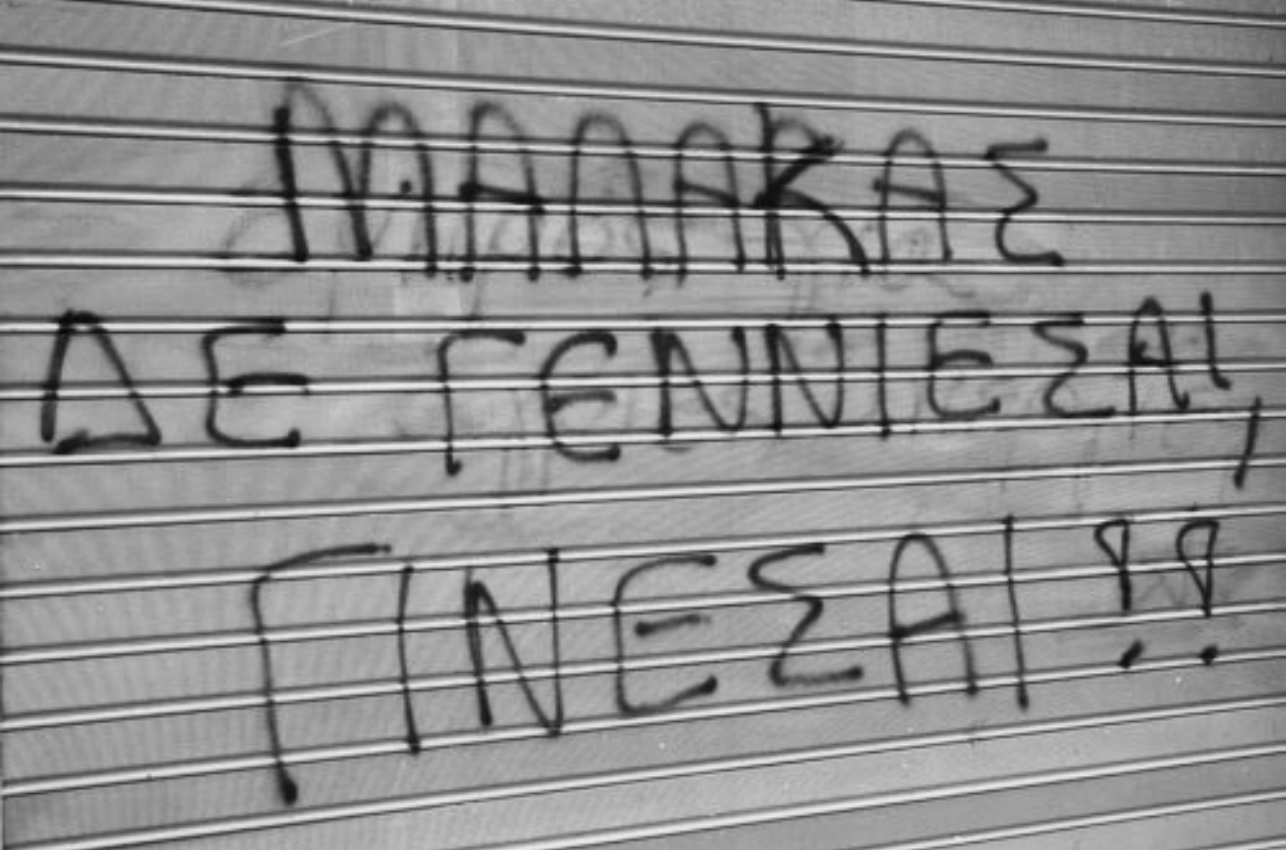
Θα ήταν λανθασμένη μια ανάγνωση του ότι το συγκεκριμένο μεταναστευτικό ρεύμα ή η συγκεκριμένη χρονική στιγμή αποτέλεσε κάτι το πρωτόγνωρο στην ιστορία των μετακινήσεων πληθυσμών. Κάθε περίπτωση μεταναστευτικής ή προσφυγικής μετακίνησης ανά τα χρόνια και ανά τις ηπείρους εμφανίζει ομοιότητες και συνάφειες, με τη δεκαετία του ‘90 να μην αποτελεί παρά άλλο ένα στιγμιότυπο (όπως και αυτό του ‘15) της μακράς ιστορίας των ανθρώπινων μετακινήσεων.

Με παραδοχή τα παραπάνω, ίσως να είχε μια αξία να αναλυθεί και να συζητηθεί ένα μεγάλο κομμάτι του νεολαιίστικου υποκειμένου το οποίο αποκαλείται δεύτερη γενιά μεταναστών ως προς τις καταβολές του, τα χαρακτηριστικά του κ.ο.κ. Η “δεύτερη γενιά μεταναστών” ή αλλιώς “παιδιά μεταναστευτικής καταγωγής” είναι τα παιδιά μεταναστών και είναι στην πλειοψηφία τους (κατά προσέγγιση) 12-27 χρονών. Πρόκειται για παιδιά που είτε κουβαλούν μαζί τους τη μεταναστευτική εμπειρία, είτε ήταν αρκετά νεαρά ώστε να μην τη θυμούνται ή γεννήθηκαν ευθύς εξαρχής σε ελληνικό έδαφος κι άρα δεν έχουν καμία αναπαράσταση της μετανάστευσης/προσφυγιάς. Παρόλα αυτά, η προσφυγιά/μετανά-

στευση δεν είναι μόνο η εμπειρία της μετακίνησης ως τέτοια (αν και καθοριστική) αλλά είναι βιώματα, ταυτότητες, αποκλεισμοί που συγκροτούν εν τέλει νέες ταυτότητες και εν προκειμένω αυτή της δεύτερης γενιάς.

Η δεύτερη γενιά λοιπόν απαρτίζεται από νέες και νέους που προέρχονται από οικογένειες της εργατικής τάξης. Όπως προαναφέρεται και στο κείμενο, οι μορφές απασχόλησης των μετανασ(ρι)ών είναι στην απόλυτη πλειοψηφία τους επισφαλείς, χαμηλού κύρους, χαμηλά αμειβόμενες και ανασφάλιστες, χωρίς συμβάσεις κ.ο.κ., με τον έμφυλο καταμερισμό της εργασίας να θέλει τις γυναίκες μετανάστριες στα ιδιωτικά νοικοκυριά ως καθαρίστριες ή/και φροντίστριες και τους άνδρες μετανάστες στην κατασκευή ως οικοδόμοι, κλπ. Πρόκειται λοιπόν για νέες και νέους που δεν βιώνουν την επισφάλεια και την αβεβαιότητα (που επιφέρει η παγκόσμια οικονομική ύφεση, οι γεωστρατηγικές αστάθειες ή η κρίση του δυτικού φιλελευθερισμού) ως κάτι νέο ή πρωτόγνωρο αλλά ως στοιχείο συγκροτητικό της ταυτότητάς τους, κάτι που τους συνοδεύει καθόλη τη διάρκεια της ζωής τους.

Η επισφάλεια ως συνθήκη, βέβαια, είναι κάτι που επισκιάζει τις ζωές, τις εμπειρίες και τα βιώματα κάθε κομματιού της εργατικής τάξης, ανεξαρτήτως καταγωγής. Εδώ εν προκειμένω, οι αλληλοδιαπλεκόμενες σχέσεις καταπίεσης εντοπίζονται πράγματι και στο κομμάτι της καταγωγής/φυλής/εθνικής ταυτότητας. Κοινή εμπειρία και συγκροτητική για κάθε γόνο μεταναστευτικής οικογένειας αποτελεί και το ζήτημα της ελληνικής ιθαγένειας. Ο κώδικας της ιθαγένειας ανά τα κράτη, όταν ιδώνεται χώρια από το εκάστοτε κοινωνικό-πολιτικό συγκείμενο, δεν είναι παρά ένα στείο νομικο-τεχνικό ζήτημα διοίκησης. Ωστόσο, σε συνδυασμό με το κοινωνικό-πολιτικό συγκείμενο, μέσα από τον κώδικα της ελληνικής ιθαγένειας αντανakλάται το ποιος θεωρείται Έλληνας πολίτης και το τι είναι αυτό που καθιστά κάποια/ον Έλληνα πολίτη, το ποιον θέλει ο ελληνικός κοινωνικός σχηματισμός να συμπεριλάβουμε και ποιον όχι, το ποιοι, εν τέλει είμαστε. Φερ' ειπείν, η αφαίρεση της ιθαγένειας ήταν ένα μέσο "τιμώρησης" των αντιφρονούντων πολιτών/κομμουνιστριών κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Στην περίοδο του ψυχρού πολέμου, ο κώδικας της ελληνικής ιθαγένειας ξανά αντανakλούσε την ανάγκη του ελληνικού κράτους τη δεδομένη χρονική στιγμή: προτεραιότητα τότε ήταν η αφαίρεση ιθαγένειας από όσες/ους θεωρούνταν ανάξιοι να είναι Έλληνες πολίτες (μειονοτικοί από τη Θράκη, σλαβομακεδόνες). Με ένα δίκαιο ιθαγένειας λοιπόν εθισμένο στο να αφαιρεί ιθαγένειες από το να τις δίνει, το 2012, ένα παιδί Ελλήνων μεταναστών στην Αστόρια της Νέας Υόρκης είχε ελληνική ιθαγένεια από γεννησιμιού του, χωρίς να χρειαστεί να προβληματιστεί ποτέ ξανά γι' αυτό, ενώ ένα παιδί Ρουμάνων μεταναστών στην Ελλάδα που έκανε αίτηση πολιτογράφησης, απορρίπτονταν χωρίς αιτιολόγηση και οι διοικήσεις που εξέδιδαν τις απορριπτικές αποφάσεις, δεν υπάγονταν σε προθεσμίες. Για πολλά χρόνια το δίκαιο της ιθαγένειας λοιπόν ήταν εκτός κράτους δικαίου. Οι δε διαφορές ανάμεσα σε αυτές

Εικόνα 22. Μία εύστοχη απάντηση στη ρατσιστική λογική: Έλληνας δεν γίνεσαι, γεννιέσαι.

τις δυο περιπτώσεις είναι ότι ο πρώτος ήταν γόνος Ελλήνων κι άρα υπάγονταν στο δίκαιο του αίματος ενώ στη δεύτερη περίπτωση, όπου δεν υπάρχει Έλληνας γονιός (κι άρα όχι δίκαιο του αίματος), τίποτα άλλο δε μπορεί να στοιχειοθετήσει Ελληνική ταυτότητα· ούτε η διαμονή, ούτε η φοίτηση σε ελληνικό σχολείο, κλπ. Αυτό αναγάγει τους όρους εκείνους για να έχουμε Έλληνα πολίτη σε βαθιά φυλετικούς, το “ελληνικό αίμα” είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να θεωρείται κάποιος Έλληνας πολίτης χωρίς απαραίτητα να μιλάει ελληνικά, να ζει στην Ελλάδα, να είναι κομμάτι της κοινωνικής ζωής, να εργάζεται εντός της ελληνικής επικράτειας κ.ο.κ και το δίκαιο του αίματος υπερισχύει από το δίκαιο του εδάφους.

Τρία σημεία-τομή στην πρόσφατη ιστορία της ελληνικής ιθαγένειας λοιπόν: το 2010, ο νόμος 3838, γνωστός και ως νόμος Ραγκούση προβλέπει για πρώτη φορά την απόκτηση της ιθαγένειας για τα παιδιά μεταναστριών που γεννιούνται εδώ και μάλιστα προέβλεψε το διπλό δίκαιο εδάφους για την τρίτη γενιά μεταναστών: τα εγγόνια των μεταναστριών θα γεννιόντουσαν Έλληνες πολίτες ανεξάρτητα από το καθεστώς ιθαγένειας των γονιών τους (δηλαδή τη δεύτερη γενιά). Το 2013 το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνει αντισυνταγματική τη κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με δήλωση για τα παιδιά της δεύτερης γενιάς, με την αιτιολόγηση ότι δε μπορεί να υπάρξει τέτοια πρόβλεψη χωρίς αναθεώρηση του σχετικού άρθρου που προβλέπει ποιος είναι Έλληνας πολίτης, κάνοντας εμμέσως την παρα-

δοχή ότι το δίκαιο του αίματος είναι χαραγμένο και ιεραρχημένο πιο ψηλά στο ελληνικό σύνταγμα από άλλες σχετικές διατάξεις. Το καλοκαίρι του 2015 ψηφίζεται το πιο πρόσφατο νομοσχέδιο για την ιθαγένεια, το οποίο αποτελεί μια τρόπον τινά απόπειρα “μπαλώματος” της απόφασης του ΣτΕ και κάλυψης του νομικού κενού που προκύπτει- έναν νέο νόμο στα πρότυπα του ν. Ραγκούση που προσπαθεί να ακολουθήσει τις γραμμές που έθεσε η απόφαση του ΣτΕ. Ο δρόμος για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας έκτοτε γίνεται ακόμη μεγαλύτερος και προστίθενται σε αυτόν ακόμη περισσότερα εμπόδια. Οι όροι για να μπορεί κάποιος/ος να αποδείξει ότι μένει στην Ελλάδα αυστηροποιούνται και οι μετανάστες εγκλωβίζονται σε ένα αέναο κυνήγι χαρτιών/αδειών παραμονής για να αποδείξουν ότι υπάρχουν. Στις σημερινές προκλήσεις, οι πολιτογραφήσεις (που αφορούν κατά κόρον τους κατεχορήγ μετανάστες, την πρώτη γενιά μεταναστών), με ένα ακόμη πιο πρόσφατο νομοσχέδιο το 2020, έχουν αυστηροποιηθεί ακόμη περισσότερο από ότι στο παρελθόν καθώς εισάγονται κριτήρια αυξημένης γνώσης της ελληνικής γλώσσας, αγνοώντας τις διαφορετικές ανάγκες ένταξης που μπορεί να έχει, φερ’ ειπείν, ο 50χρονος οικοδόμος από τη Γεωργία από τη 20χρονη κόρη του που φοιτά σε ελληνικό πανεπιστήμιο. Κάτι τέτοιο υπηρετεί στρεβλές αναγνώσεις του τι είναι εν τέλει η ιδιότητα του πολίτη και ποια τα συστατικά της στοιχεία, καθώς το ελληνικό κράτος με μια τέτοια διάταξη διατρανώνει την πολιτική βούληση να πολιτογραφηθούν όσο το δυνατόν λιγότεροι (καθώς οι περισσότεροι θα αποτύχουν σε αυτές τις εξετάσεις) καθώς απαιτεί γνώσεις από μετανάστριες που οι αντίστοιχες Ελληνίδες δε θα είχαν.

Το ποιά/ποιός θέλουμε να είναι Έλληνας πολίτης λοιπόν είναι ένα βαθιά πολιτικό ερώτημα και άρα οι διεκδικήσεις μας στο πεδίο του κώδικα ελληνικής ιθαγένειας (μεταξύ άλλων) μονόδρομος.

6. Εμφυλη διάσταση του μεταναστευτικού και η ταυτότητα της ευαλωτότητας

Συχνά, το προσφυγικό-μεταναστευτικό αναλύεται υπό το πρίσμα ενός διπόλου πχ εξωτερικός-εσωτερικός, χώρα υποδοχής-χώρα προέλευσης κλπ, με αποτέλεσμα να μένουν στην αφάνεια κοινωνικές διαστάσεις του ζητήματος, δηλαδή ακριβώς εκείνες οι εξουσιαστικές σχέσεις, οι αντιθέσεις και τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν κάθε κοινωνικό σχηματισμό. Μια από αυτές τις πλευρές είναι και η έμφυλη διάσταση του μεταναστευτικού. Ειδικά στο πεδίο αυτό το τρίπτυχο φύλο-φυλή-τάξη διαπλέκεται με τον πιο έντονο τρόπο, αναδεικνύοντας στο βάθος τους τις καταπιέσεις που πηγάζουν από αυτό.

Από την αρχή της μετακίνησης, οι μετανάστριες έρχονται αντιμέτωπες με μια σειρά κακοποιήσεων από τους διακινητές, τους άντρες που διασχίζουν μαζί τα σύνορα, τους άντρες που «ζουν» μαζί στα καμπς, τους φύλακες, τους αστυνομικούς, τους συζύγους τους. Με το πέρασμα των συνόρων οι μετανάστριες έρχονται αντιμέτωπες μια κάπως διαφορετική ίσως πατριαρχική κοινωνία, η οποία όμως στη βάση της αναπαράγει την εξουσία ανάμεσα στα φύλα. Η κυρίαρχη αντίληψη για τα μεταναστευτικά υποκείμενα τα θέτει στο πλαίσιο της ετεροκανονικότη-

τας, χωρίς να επιδιώκει την ανάδειξη των πολλαπλών ταυτοτήτων που φέρουν, όπως και κάθε άλλο κοινωνικό υποκείμενο.

Εν προκειμένω, η διαρκής επισφάλεια, η μακρά διαμονή σε άθλιες συνθήκες διαβίωσης, η απομόνωση από τον αστικό ιστό, το νομικό καθεστώς -καθεστώς αβεβαιότητας- και η εξάρτηση από ανεπαρκείς προνοιακές παροχές συγκροτούν ένα πλαίσιο διάχυτης βίας με αφετηρία τόσο την ίδια την συνθήκη του εγκλεισμού στις κατα τόπους δομές και στρατόπεδα συγκέντρωσης, όσο τον άκρατο ρατσισμό και την μεταναστευτική πολιτική θανάτου στην Ελλάδα.

Ο μόνος τρόπος με τον οποίο αναδεικνύονται οι έμφυλες διαστάσεις του μεταναστευτικού είναι μέσα από την «ευαλωτότητα», όχι μόνο των έμφυλων υποκειμένων αλλά και κάθε ατόμου που θεωρείται αδύναμο. Κατ' αυτόν τον τρόπο αφαιρείται οποιαδήποτε άλλη ταυτότητα από το υποκείμενο, το οποίο ιδώνεται απλώς ως μία βιολογική ύπαρξη που χρήζει βοήθειας.

Αυτή τη ταυτότητα του ευάλωτου υποκειμένου είναι μια ταυτότητα τεχνητή. Πέρα από τον τρόπο που χρησιμοποιείται από το κράτος για τη διαχείριση του μεταναστευτικού πληθυσμού, η ταυτότητα αυτή είναι τόσο εμπεδωμένη που δημιουργεί κινδύνους και εντός του αντιρατσιστικού κινήματος. Οι κίνδυνοι αυτοί σχετίζονται κυρίως με την δημιουργία αφενός σχέσεων εξουσίας μεταξύ των «δυνατών ντόπιων» και των «αδύναμων» προσφύγων, που καταλήγει πολλές φορές σε μια μορφή εθελοντικής εργασίας και αφ' ετέρου δημιουργεί έντονους κινδύνους για πατερναλιστικές συμπεριφορές εντός του κινήματος. Με άλλα λόγια, το ίδωμα των προσφύγων και των μεταναστριών υπό το πρίσμα της ευαλωτότητας οδηγεί σε αναγνώσεις του τύπου «αυτοί δεν ξέρουν ακριβώς τι ζητάνε, θα τους πούμε εμείς» και σε μια καθοδήγηση του αντιρατσιστικού κινήματος χωρίς την ουσιαστική εμπλοκή των καταπιεζόμενων από τον ρατσισμό υποκειμένων, χωρίς την οριζοντιότητα και την ανάδειξη των δικών τους φωνών.

ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ

οργάνωση για μια νέα κομμουνιστική αριστερά

@anametrisionka

<https://anametrisi.gr/>